

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών
«Σύγχρονες Τάσεις στη Γλωσσολογία για Εκπαιδευτικούς»

Διπλωματική Εργασία:
«Στάση των ομιλητών απέναντι στο ιδίωμα της Καλύμνου σε σχέση με
τα Δωδεκάνησα και εντός νησιού»

Εργά Σαββίνα Σταματία
Επιβλέπων Καθηγητής: Ασημάκης Φλιάτουρας

Κάλυμνος, Φλεβάρης 2025

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/της φοιτητή/φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίας στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τηρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων

«Στάση των ομιλητών απέναντι στο ιδίωμα της Καλύμνου σε σχέση με
τα Δωδεκάνησα και εντός νησιού»

Εργά Σαββίνα Σταματία

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Ασημάκης Φλιάτουρας

Επίκουρος, ΔΠΘ, ΣΕΠ του ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Μαρίνα Τζακώστα

Καθηγήτρια, ΣΕΠ του ΕΑΠ

Κάλυμνος, Φεβρουάριος 2025

«Ευχαριστίες ή Αφιέρωση»

Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού μου για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας υπήρξαν άτομα που με στήριξαν ο καθένας με το δικό του τρόπο. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς και τις αδερφές μου που ήταν δίπλα μου σε όλο αυτό το διάστημα που χρειάστηκε για να ολοκληρώσω το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών μου. Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλα τα άτομα από το νησί της Καλύμνου που αφιέρωσαν λίγο χρόνο για να μας απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο, οι απαντήσεις τους ήταν ο οδηγός για την ολοκλήρωση της εργασίας. Τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες στον καθηγητή μου Φλιάτουρα Ασημάκη όχι μόνο για την καθοδήγηση και τη συνεργασία μας, αλλά και για την παρότρυνση από την πρώτη μας συζήτηση να μη διορθώνω τον προφορικό μου λόγο, όταν χρησιμοποιώ την τοπική μου διάλεκτο. Αυτό στάθηκε η αφορμή για να μελετήσω και να πραγματοποιήσω την παρούσα έρευνα.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος « Σύγχρονες Τάσεις της Γλωσσολογίας», από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ). Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη των στάσεων των ομιλητών και ομιλητριών της Καλύμνου σε σχέση με το τοπικό τους ιδίωμα «Καλύμνικα» καθώς και τις στάσεις που έχουν στα υπόλοιπα τοπικά ιδιώματα των νησιών της Δωδεκανήσου. Σχετικά, με το θεωρητικό επίπεδο μελετήθηκε η γλώσσα όχι μόνο ως πρότυπη, αλλά και οι γεωγραφικές ποικιλίες που ανήκουν στην Ελληνική γλώσσα. Επιπλέον, διερευνήθηκαν οι γλωσσικές στάσεις, οι προκαταλήψεις που υπάρχουν, οι οποίες στηρίζονται από τα ΜΜΕ και από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Τέλος, έγινε έρευνα και αποτυπώθηκαν στην παρούσα εργασία οι Γεωγραφικές Ποικιλίες των νησιών της Δωδεκανήσου, με έμφαση στο τοπικό ιδίωμα της Καλύμνου. Εκτός από την αποτύπωση του τοπικού ιδιώματος του νησιού καταγράφηκαν και λίγα λόγια που αφορούν την ιστορία του μικρού αυτού νησιού. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, που αφορά το ερευνητικό κομμάτι τα αποτελέσματα προήλθαν από τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου ατομικής συμπλήρωσης. Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν εθελοντικά 120 άτομα, ευρείας ηλικιακής κλίμακας, συγκεκριμένα από 18 ετών έως 70 ετών. Ως δείγμα χρησιμοποιήθηκαν φυσικοί ομιλητές και ομιλήτριες του τοπικού ιδιώματος της Καλύμνου. Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο ερωτηματολόγιο έχουν σκοπό την διεξαγωγή συμπεράσματος σχετικά με το θέμα που μελετάμε. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας συμπεραίνουμε πως στο νησί της Καλύμνου οι άνθρωποι χρησιμοποιούν και στηρίζουν ακόμα το τοπικό τους ιδίωμα. Η στάση τους απέναντι στα τοπικά ιδιώματα είναι θετική, χωρίς όμως να έχουν παραγκωνίσει τελείως τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις που επικρατούν στη γλωσσική κοινότητα.

Λέξεις Κλειδιά: πρότυπη γλώσσα, γεωγραφικές ποικιλίες, γλωσσικές στάσεις, διάλεκτοι, τοπικά ιδιώματα, Δωδεκανησιακό ιδίωμα, τοπικό ιδίωμα Καλύμνου «Καλύμνικα»

Abstract

This thesis was prepared within the framework of the Master's Program "Modern Trends in Linguistics", from the Hellenic Open University (HOL). The purpose of this paper is to highlight the attitudes of the speakers of Kalymnos in relation to their local idiom "Kalymnika" as well as the attitudes they have towards the other local idioms of the Dodecanese islands. Relatedly, at the theoretical level, the language was studied not only as a model, but also the geographical varieties that belong to the Greek language. In addition, the language attitudes, the prejudices that exist, which are supported by the media and the Greek education system, were investigated. Finally, research was carried out and the Geographical Varieties of the Dodecanese islands, with an emphasis on the local dialect of Kalymnos, were recorded in this paper. In addition to recording the local idiom of the island, a few words concerning the history of this small island were also recorded. In the second part of the work, which concerns the research part, the results came from the completion of an individual questionnaire, 120 people of a wide age range, namely from 18 years to 70 years, voluntarily answered the questionnaire. Native speakers of the local idiom of Kalymnos were used as a sample. The questions used in the questionnaire are intended to draw a conclusion about the subject we are studying. After completing the research we conclude that on the island of Kalymnos people still use and support their local idiom. Their attitude towards local idioms is positive, but they have not completely sidelined the stereotypes and prejudices that prevail in the language community.

Key Words: standard language, geographical varieties, language attitudes, dialects, local idioms, Dodecanese idiom, local idiom of Kalymnos "Kalymnika"

Πίνακας Περιεχομένων:

Ευχαριστίες ή Αφιέρωση.....	(4)
Περίληψη.....	(5)
Abstract.....	(6)
Κατάλογος Πινάκων.....	(9)
Κατάλογος Γραφημάτων.....	(9)
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	(10)
1.Εισαγωγή.....	(11)
2.Γλώσσα.....	(14)
2.1 Πρότυπη.....	(14)
2.2 Γλωσσική Ποικιλότητα.....	(15)
2.3 Γεωγραφικές Ποικιλίες.....	(16)
2.4 Ταξινόμηση Νεοελληνικών Διαλέκτων.....	(17)
2.5 Σύγχρονη Κατάσταση των Νεοελληνικών Διαλέκτων.....	(19)
3.Γλωσσικές Ποικιλίες των Δωδεκανήσων.....	(20)
3.1Τα Δωδεκανησιακά Ιδιώματα.....	(20)
3.2 Το Ιδίωμα της Καλύμνου.....	(22)
3.3 Γεωγραφικός Προσδιορισμός διαλέκτου & η ιστορία του νησιού.....	(25)
4. Γλωσσικές Στάσεις.....	(27)
4.1 Ορισμός των Γλωσσικών Στάσεων.....	(27)
4.2 Γλωσσικές Στάσεις απέναντι στις γεωγραφικές ποικιλίες.....	(28)
4.3 Γλωσσικά στερεότυπα & προκαταλήψεις.....	(29)
4.4 Ο ρόλος της εκπαίδευσης και των ΜΜΕ στη διαμόρφωση γλωσσικών στάσεων.....	(30)
5. Δεδομένα της Έρευνας & Μεθοδολογία Ανάλυσης Ερωτηματολογίων.....	(33)
5.1 Σκοπός της Έρευνας.....	(33)
5,2 Μεθοδολογική Προσέγγιση.....	(34)

5.3 Μέθοδος Δειγματοληψίας & Δείγμα.....	(34)
5.4 Τρόπος Δημιουργίας Ερευνητικού Εργαλείου.....	(35)
5.5 Παρουσίαση και Ανάλυση Δεδομένων.....	(38)
5.5.1 Δημογραφικά & Προσωπικά Στοιχεία των Συμμετεχόντων.....	(38)
5.5.2 Στάσεις Καλύμνιων Απέναντι στα άλλα Δωδεκανησιακά Ιδιώματα.....	(41)
5.5.3 Στάσεις Καλύμνιων απέναντι στα άλλα Δωδεκανησιακά Ιδιώματα.....	(48)
6. Συζήτηση αποτελεσμάτων έρευνας.....	(52)
7. Συμπεράσματα.....	(57)
Ελληνική Βιβλιογραφία.....	(60)
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	(61)
Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....	(62)
Παράρτημα Β: Απαντήσεις των ερωτώμενων στην ερώτηση 1 «Γνωρίζετε το καλύμνικο ιδίωμα; (Αν ναι, το χρησιμοποιείται στην καθημερινή επικοινωνία σας;)».....	(64)
Παράρτημα Γ: Απαντήσεις ερωτώμενων στην ερώτηση 3 «Θεωρείται πως στο νησί της Καλύμνου οι άνθρωποι στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα; (Αν ναι, γιατί συμβαίνει αυτό;)».....	(67)
Παράρτημα Δ : Απαντήσεις των ερωτώμενων στην ερώτηση 5 «Ποιο νησί των Δωδεκανήσων πιστεύετε χρησιμοποιεί στην καθημερινή του ζωή τοπική διάλεκτο; (Σκεφτείτε από τις προσωπικές σας εμπειρίες και τα ταξίδια σας στα γύρω νησιά)».....	(72)

Κατάλογος Πινάκων:

Πίνακας 1: Κατάταξη Νεοελληνικών Διαλέκτων.....	(18)
Πίνακας 2: Γνωρίζετε το Καλύμνικο ιδίωμα; (Αν ναι, το χρησιμοποιείται στην καθημερινότητά σας;).....	(42)
Πίνακας 3: Θεωρείται πως στο νησί της Καλύμνου οι άνθρωποι στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα; (Αν ναι, γιατί συμβαίνει αυτό).....	(51)
Πίνακας 4: Ποιο νησί των Δωδεκανήσων πιστεύετε χρησιμοποιεί στην καθημερινή του ζωή τοπική διάλεκτο; (Σκεφτείτε από τις προσωπικές σας εμπειρίες και τα ταξίδια σας στα γύρω νησιά).....	(52)

Κατάλογος Γραφημάτων:

Γράφημα 1: Φύλο Συμμετεχόντων.....	(38)
Γράφημα 2: Ηλικία Συμμετεχόντων.....	(39)
Γράφημα 3: Τόπος Διαμονής Συμμετεχόντων.....	(40)
Γράφημα 4: Μορφωτικό Επίπεδο Συμμετεχόντων.....	(41)
Γράφημα 5: Θεωρείτε πως στη Χώρα της Καλύμνου χρησιμοποιούν περισσότερο τα καλύμνικα σε σχέση με την Πόθια;.....	(42)
Γράφημα 6: Πώς νιώθετε που μιλάτε Καλύμνικα;.....	(43)
Γράφημα 7: Θα θέλατε οι επόμενες γενιές να χρησιμοποιούν το τοπικό ιδίωμα;...	(44)
Γράφημα 8: Πιστεύετε ότι οι διάλεκτοι και τα τοπικά ιδιώματα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο στον τόπο προέλευσής τους;.....	(45)

Γράφημα 9: Θεωρείται ότι τα τοπικά ιδιώματα και οι διάλεκτοι είναι ίσα σε σχέση με την Κοινή Ελληνική Γλώσσα;.....(45)

Γράφημα 10: Πιστεύετε πως η χρήση διαλέκτου από κάποιον μπορεί να επηρεάσει την κοινωνική ή την επαγγελματική του ζωή; .....(46)

Γράφημα 11: Με ποιον τρόπο;.....(46)

Γράφημα 12: Η χρήση τοπικών διαλέκτων σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων;.....(47)

Γράφημα 13: Σε ποιες περιπτώσεις συνιστάται πιο συχνά η τοπική διάλεκτος;....(47)

Γράφημα 14: Θεωρείται πως η χρήση τοπικού ιδιώματος επικρατεί κυρίως στα μικρότερα νησιά;.....(48)

Γράφημα 15: Πιστεύετε πως το καλύμνικο ιδίωμα είναι καλύτερο από των υπόλοιπων νησιών;.....(49)

Γράφημα 16: Πιστεύετε πως το καλύμνικο ιδίωμα είναι καλύτερο από των υπόλοιπων νησιών;.....(51)

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

NEK: Νεοελληνική Κοινή

MME: Μέσα Μαζικής Ενημέρωση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

Η γλώσσα είναι γνωστό σε όλους πως αποτελεί ένα σύστημα ήχων και συμβόλων τα οποία συνεργάζονται αρμονικά. Με τη βοήθεια της γλώσσας τα άτομα μπορούν να επικοινωνήσουν. Με άλλα λόγια η χρήση της γλώσσας συμβάλει στη χρήση ενός κοινού κώδικα που έχει στόχο την μετάδοση ενός συγκεκριμένου μηνύματος. Η γλώσσα αποτελείται από ένα σύνολο στοιχείων τα λεγόμενα φωνήματα, λεξήματα και μορφήματα, τα οποία χρησιμοποιούνται από τους ομιλητές/τριες με στόχο την επικοινωνία.

Έτσι, δημιουργήθηκε η ανάγκη σε κάθε λαό να κατασκευάσει το δικό του κώδικα επικοινωνίας, ο οποίος θα είναι χαρακτηριστικό της ταυτότητας του. Ο κώδικας που έχει ορίσει ο κάθε λαός, ονομάζεται νόρμα, η οποία διαθέτει κοινά χαρακτηριστικά για όλους τους ομιλητές/τριες της. Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες γεωγραφικές, λειτουργικές και κοινωνικές εκφάνσεις οι οποίες διαφοροποιούν την γλώσσα και την τοποθετούν σε διάφορες ποικιλίες.

Σε περίπτωση που τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας συγκλίνουν γλωσσικά, τότε μπορούμε να μιλάμε είτε για γλωσσική παραλλαγή είτε για ιδίωμα είτε για διάλεκτο.

Τα γλωσσικά στοιχεία μιας γλώσσας τα οποία μπορούν να διαφέρουν σε διάφορα γλωσσικά χαρακτηριστικά, όπως στο επίπεδο μορφολογίας, σύνταξης, προφοράς και λεξιλογίου και να δημιουργήσει διάφορες ποικιλίες (Μπασλής, 2012). Οι αλλαγές στις γλωσσικές ποικιλίες μπορούν να σχετίζονται με διάφορους παράγοντες. Σύμφωνα με τη Δελβερούδη (Δελβερούδη, 2001α), η γλωσσική ποικιλία σχετίζεται όχι μόνο με τον χρήστη της, αλλά με στοιχεία όπως είναι η ηλικία, το φύλο, η μόρφωση, η καταγωγή και η κοινωνική του τάξη.

Κάθε γλώσσα παρουσιάζει τοπικές παραλλαγές, δηλαδή δεν έχει ακριβώς την ίδια μορφή στις διάφορες περιοχές του γεωγραφικού χώρου που σκεπάζει. Στην Ελλάδα, είναι γνωστό σε όλους πως είναι μια χώρα με έντονη γλωσσική και πολιτισμική κληρονομιά. Οι γεωγραφικές ποικιλίες της Ελληνικής γλώσσας είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της, οι οποίες υπήρχαν από την αρχαία εποχή και με τον πέρασμα των χρόνων έχουν πάρει διάφορες μορφές. Σήμερα, μετά από πολλές ταραχές οι διάλεκτοι της ελληνικής γλώσσας υπάρχουν αλλά όχι με πολλούς ομιλητές/τριες (Κοντοσόπουλου, 2008). Στις μέρες μας επικρατούν κάποιες στάσεις και αντιλήψεις οι οποίες επηρεάζουν τους ομιλητές/τριες ανάλογα με την κοινωνία στην οποία ζουν. Οι στάσεις αυτές, επηρεάζουν τις ζωές των διαλεκτόφωνων σε προσωπικό, επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο.

Με βάση τα παραπάνω, η παρούσα διπλωματική εργασία ερευνά τις στάσεις των ομιλητών/ τριών της Καλύμνου απέναντι στο τοπικό τους ιδίωμα «Καλύμνικα», καθώς και τη στάση που έχουν απέναντι στα υπόλοιπα τοπικά ιδιώματα των νησιών της Δωδεκανήσου. Στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας, παραθέτουμε το θεωρητικό υπόβαθρο της εργασίας το οποίο περιλαμβάνει τα κεφάλαια 2 ως το 4. Πιο συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο 2 αναλύονται οι έννοιες γλώσσα, ορίζοντας τι σημαίνει πρότυπη και γλωσσική ποικιλότητα. Ακόμη, καταγράφεται μια παρουσίαση της ταξινόμησης των σύγχρονων διαλέκτων. Στο τελευταίο υποκεφάλαιο παρουσιάζεται η σύγχρονη κατάσταση των Νεοελληνικών Διαλέκτων.

Στο κεφάλαιο 3 δίνεται έμφαση στις γλωσσικές στάσεις απέναντι στους διαλεκτόφωνους και στις γεωγραφικές ποικιλίες. Στην πρώτη υποενότητα, παρουσιάζεται ο όρος των γλωσσικών στάσεων. Έπειτα, καταγράφονται κάποιες γλωσσικές στάσεις απέναντι στις γεωγραφικές ποικιλίες, ενώ στην τρίτη υποενότητα αποτυπώνονται κάποια γλωσσικά στερεότυπα και προκαλύψεις. Στην τελευταία

υποενότητα αναφέρεται ποιος είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης και των ΜΜΕ στη διαμόρφωση των γλωσσικών στάσεων.

Στο κεφάλαιο 4 ασχολούμαστε με τις γλωσσικές ποικιλίες των Δωδεκανήσων. Αναλυτικότερα, στην πρώτη υποενότητα καταγράφονται τα ιδιώματα των Δωδεκανήσων. Στη συνέχεια, αποτυπώθηκαν κάποια στοιχεία σχετικά με το ιδίωμα της Καλύμνου. Στην τελευταία υποενότητα, μελετήθηκε ο γεωγραφικός προσδιορισμός του νησιού, καθώς και καταγράφηκαν λίγα λόγια για την ιστορία του νησιού.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας είναι το ερευνητικό μέρος της, το οποίο σχετίζεται με τις στάσεις των ομιλητών/τριών της Καλύμνου απέναντι στο τοπικό τους ιδίωμα, καθώς και με τις στάσεις που έχουν απέναντι στα τοπικά ιδιώματα των άλλων νησιών. Στο δεύτερο μέρος υπάρχουν τρία κεφάλαια το 5,6,7 τα οποία μας βοηθάνε για να αναλύσουμε τους στόχους της έρευνας. Στο κεφάλαιο 5 παρουσιάζονται τα δεδομένα της έρευνας και η ανάλυση των ερωτηματολογίων. Πιο συγκεκριμένα, καταγράφεται ο σκοπός της έρευνας και η μεθοδολογική προσέγγιση. Παράλληλα, παρουσιάζονται η μέθοδος δειγματοληψίας, το δείγμα και η ανάλυση των δεδομένων από τα ερωτηματολόγια. Στο κεφάλαιο 6, το οποίο αποτελεί το σημαντικότερο μέρος της εργασίας γίνεται αποτίμηση και συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Στο τελευταίο κεφάλαιο το 7 αναλύονται τα συμπεράσματα της έρευνας, τα οποία στηρίζονται στη βιβλιογραφία που έχει καταγραφεί. Τα συμπεράσματα, προέρχονται από την ανάλυση της βιβλιογραφίας και από τα αποτελέσματα της κοινωνιογλωσσικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε σχετικά με τις στάσεις των ομιλητών της Καλύμνου απέναντι στο τοπικό τους ιδίωμα και απέναντι στα τοπικά ιδιώματα των υπόλοιπων νησιών των Δωδεκανήσων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Γλώσσα

2.1 Πρότυπη

Η γνώση της γλώσσας θεωρείται μια από τις βασικότερες ιδιότητες που διαφοροποιεί τους ανθρώπους από τα υπόλοιπα έμβια όντα. Για να μπορέσει κάποιος να κατανοήσει την υπόσταση μιας κοινωνίας πρέπει να κατανοήσει και να εξετάσει τη φύση της γλώσσας που τους καθιστά (Fromkin, 2021). Ο όρος πρότυπη γλώσσα αφορά μια ποικιλία που έχει υποστεί επεξεργασία ως προς την κωδικοποίηση. Η πρότυπη γλώσσα αναγνωρίζεται ως ποικιλία ή ως κώδικας που προσδίδει γόητρο στην κοινότητα. Ωστόσο, υπάρχουν κάποια βασικά χαρακτηριστικά που ακολουθούν οι πρότυπες γλώσσες μέχρι την ανάδειξη τους. Πρώτα από όλα, η ανάδειξη μιας γλώσσας οφείλεται στο γεγονός ότι επιλέχθηκε από τις υπόλοιπες γλωσσικές ποικιλίες και είναι ανώτερη των υπολοίπων. Επίσης, η κάθε πρότυπη γλώσσα πρέπει να χρησιμοποιείται για να εξυπηρετήσει υψηλές λειτουργίες στην κάθε κοινωνία, όπως το σχολείο, ο πολιτικός λόγος, η λογοτεχνία και πολλά άλλα (Holmes, 2022).

Η έννοια της πρότυπης γλώσσας είναι ανακριβής, καθώς είναι η ποικιλία που θεωρείται επιθυμητό να χρησιμοποιούν τα μέλη της, τουλάχιστον στις δημόσιες και επίσημες περιστάσεις. Όσο πιο ισχυρή και διαδεδομένη είναι η πρότυπη αυτή

ποικιλία, τόσο περισσότερο μειώνεται τη χρήση των άλλων γλωσσικών ποικιλιών, καθορίζοντας με αυτό τον τρόπο τη χρήση της. Ο λόγος που θεωρείται ανακριβής ο ορισμός είναι πως ως νόρμα θεωρείται η γλώσσα που είναι υπόδειγμα, όμως δεν δίνεται έμφαση σε ένα άλλο κομμάτι της γλώσσας που είναι οι γλωσσικές συνήθειες μας κοινότητας. Έτσι στη χώρα μας, ως επίσημη γλώσσα ή νόρμα ονομάζεται γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται σε επίσημες περιστάσεις, στο δημόσιο λόγο και στην εκπαίδευση. (Κακριδή, 2000).

Η τυποποίηση αυτή αφορά κυρίως τη μορφολογία, τη σύνταξη, τη διαμόρφωση του λεξιλογίου και την ορθογραφία της, χωρίς να αποκλείεται και η ρύθμιση της προφορικής μορφής της (βλ. π.χ. οδηγίες εκφοράς του λόγου σε ραδιοφωνικούς σταθμούς). Τα εργαλεία που εξυπηρετούν στην αφομοίωση αυτών των κανόνων είναι οι γραμματικές, τα λεξικά και ορθογραφικοί κανόνες εξυπηρετούν συνήθως αυτή τη λειτουργία της τυποποίησης. Έπειτα, οι διαδικασίες τυποποίησης που ακολουθούνται συνήθως κατά την επιλογή μιας νόρμας έχουν την εξής σειρά. Αρχικά, επιλέγεται η πρότυπη ποικιλία σε σχέση με την άλλες γλωσσικές ποικιλίες. Στη συνέχεια γίνεται καταγραφή των πρότυπων τύπων μέσα σε αυτή την ποικιλία, Τέλος, είναι απαραίτητο να εμπλουτίζεται και να γίνονται αλλαγές λόγο εξέλιξης. Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι υπεύθυνο για την εξάπλωση της νόρμας, σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τους εκδοτικούς οίκους (Κακριδή, 2000).

Τέλος, υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά που αναδεικνύουν τη γλώσσα ως πρότυπη από τις μη πρότυπες. Το γόητρο και το κύρος είναι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό, αφού προσδίδει κοινωνική καταξίωση. Η πρότυπη γλώσσα είναι υψηλής εκτίμησης γιατί συνδέεται με το εκπαιδευτικό σύστημα που διδάσκεται στα παιδιά. Επίσης, είναι η γλώσσα με την οποία οι ομάδες εξουσίας, δηλαδή πολιτικοί, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και γενικότερα ο δημόσιος λόγος έχουν σε εκτίμηση (Holmes, 2022). Το δεύτερο σημαντικό χαρακτηριστικό της είναι ο ενοποιητικός της χαρακτήρας για τις διάφορες ομάδες της ευρύτερης κοινότητας, γεωγραφικές και κοινωνικές, οι οποίες διαφοροποιούνται μεταξύ τους γλωσσικά και χρησιμοποιούν συνήθως τη νόρμα ως γλώσσα κοινής συνεννόησης. Η νόρμα με αυτό τον τρόπο συνδέει τις επιμέρους ομάδες ενός συνόλου, οι οποίες νιώθουν το αίσθημα ότι ανήκουν κάπου από κοινού. Αυτό, δεν εμποδίζει απαραίτητα τη συνέχιση της ύπαρξης γλωσσικών ποικιλιών στην

κοινότητα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα φάσμα σχέσεων ανάμεσα σ' αυτές και τη νόρμα, που συχνά οδηγεί σε ανταγωνισμό τη χρήση της.

2.2 Γλωσσική Ποικιλότητα

Η γλώσσα παρουσιάζει ποικιλία σε όλα τα επίπεδα ανάλυσης της. Η συστηματική μελέτη της γλωσσικής ποικιλίας άρχισε στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, με τη βοήθεια των διαλεκτολόγων. Ως τότε, η γλωσσική ποικιλία αντιμετωπιζόταν επιφανειακά, χωρίς καμία εμβάθυνση σε θεωρητικό πλαίσιο (Μικρός, 2009).

Ο όρος ποικιλότητα διαφέρει από αυτό την ποικιλίας, ως ποικιλότητα ορίζεται η γενική ιδιότητα της γλώσσας με την πολυμορφία και την ετερότητα. Από την άλλη, ως ποικιλία θεωρούνται οι επιμέρους μορφές που την αποτελούν. Πιο συγκεκριμένα, η ποικιλότητα εξαρτάται από τις αλλαγές που γίνονται στο γλωσσικό περιβάλλον, όπως οι αλλαγές στη μορφολογία ανάλογα με τα διάφορα στοιχεία που την αποτελούν. Αντίστοιχα, στην ποικιλία οι διαφοροποιήσεις γίνονται κυρίως με βάση κοινωνικά κριτήρια ή με βάση τη γεωγραφική περιοχή που αποτελεί το καθένα. Πρέπει να σημειωθεί πως όλοι οι ομιλητές/τριες χρησιμοποιούν στη γλώσσα τους διάφορες ποικιλίες και υιοθετούν στη γλώσσα τους διάφορα στοιχεία από τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης, από τη σύνταξη, μορφολογία, φωνολογία και λεξιλόγιο, ώστε να δημιουργήσουν το δικό τους τρόπο ομιλίας, δηλαδή τη δική τους διάλεκτο.

Σύμφωνα με τη Δελβερούδη στο (Δελβερούδη, 2001α), καταγράφει πως υπάρχουν δύο κατηγορίες εξωσυστηματικών ποικιλιών, οι γεωγραφικές ποικιλίες που είναι οι διάλεκτοι και τα τοπικά ιδιώματα και οι κοινωνικές ποικιλίες, που ορίζονται ως κοινωνιόλεκτοι. Μέσα από τις κοινωνικές ποικιλίες μπορεί κάποιος να εντοπίσει στοιχεία που αφορούν την ηλικία, το φύλο, τη μόρφωση και τις αντιλήψεις που έχουν τα άτομα. Στις γεωγραφικές ποικιλίες λαμβάνει κανείς στοιχεία που αφορούν τον τρόπο ομιλίας ενός ατόμου ανάλογα με τη γεωγραφική θέση που κατοικεί.

2.3 Γεωγραφικές Ποικιλίες:

Οι γεωγραφικές ποικιλίες χωρίζονται σε δύο ομάδες τις διαλέκτους και τα τοπικά ιδιώματα. Ως διάλεκτος ορίζεται η μια ποικιλία με μεγαλύτερο βαθμό διαφοροποίησης και μέσα της περιλαμβάνει και κάποια τοπικά ιδιώματα, λόγου χάρη, η καππαδοκική διάλεκτος περιελάμβανε μεταξύ άλλων τα ιδιώματα του Ουλαγάτς, των Φαράσων, της Σινασού κ.ά. Ο όρος τοπικό ιδίωμα από την άλλη, είναι η ποικιλία που παρουσιάζει μικρό βαθμό αποκλίσεων και παρουσιάζει τις περισσότερες φορές αλλαγές στο επίπεδο του λεξιλογίου και της φωνητικής.

Στην χώρα μας, η ελληνική γλώσσα αποτελείται από την ελληνική γλώσσα ΝΕΚ η οποία είναι η πιο διαδεδομένη και έχει υψηλό κύρος και από διάφορες γεωγραφικές ποικιλίες, καθώς και από τοπικά ιδιώματα. Η σχέση τους δημιουργείται από την κύρια γλώσσα, η οποία χωρίζεται σε διάφορες κατηγορίες δηλαδή σε μικρές γεωγραφικές ποικιλίες (Δελβερούδη, 2001α).

Αναλυτικότερα, στην ελληνική γλώσσα οι διάλεκτοι είναι οι γλωσσικές ποικιλίες που διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό από την ΝΕΚ. Σε μια ελληνική διάλεκτο εντοπίζει κανείς μεγάλες διαφορές στα γλωσσικά συστήματα, ιδιαίτερα στο λεξιλόγιο και στη φωνολογία. Επιπλέον, ομιλητές/τριες βρίσκονται σε μεγαλύτερη γεωγραφική έκταση, σε περίπτωση συναναστροφής με ομιλητές που δεν είναι ντόπιοι η δυσκολία επικοινωνίας γίνεται πολύ μεγαλύτερη, καθώς δεν υπάρχει αμοιβαία κατανόηση (Γούτσος, 2013). Σε αντίθεση με τις διαλέκτους, τα τοπικά ιδιώματα παρουσιάζουν μικρές διαφορές σε σχέση με ΚΝΕ και οι ομιλητές βρίσκονται σε μικρότερη γεωγραφική διάσταση. Οι διαφορές εντοπίζονται στο λεξιλόγιο και στη φωνολογία, σε γενικές γραμμές όμως είναι πιο εύκολο να κατανοήσει κανείς τον τρόπο ομιλίας των ανθρώπων που χρησιμοποιούν τοπικά ιδιώματα. Τα τοπικά ιδιώματα αφορούν τοπικές παραλλαγές μιας διαλέκτου. Στην περίπτωση της Δωδεκανησιακής διαλέκτου, κάθε νησί έχει το δικό του τοπικό ιδίωμα με τις δικές του μικρές παραλλαγές.

2.4 Ταξινόμηση νεοελληνικών διαλέκτων

Η ταξινόμηση των διαλέκτων γίνεται κατά κύριο λόγο από τους διαλεκτολόγους, όμως δεν έχει προηγηθεί συστηματική γλωσσογεωγραφική έρευνα και είναι αδύνατον να γίνει οριστική κατάταξη των διαλέκτων. Η πιο γνωστή ταξινόμηση είναι αυτή που

πρότεινε ο Χατζηδάκης στο (Τζιτζίλης, 2000) με βάση την εξέλιξη των άτονων μεσαίων και κλειστών φωνηέντων. Με άλλα λόγια, χωρίζει τα νεοελληνικά ιδιώματα σε βόρεια, όπου τα /o/ και /e/ γίνονται /u/ και /i/ και τα άτονα /i/ και /u/ κατά κανόνα αποβάλλονται. Στα νότια ιδιώματα, δεν παρουσιάζονται αλλαγές και μένουν όπως είναι.

Ο Τριανταφυλλίδης όμως, στηρίζει πως τα νεοελληνικά ιδιώματα χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες. Τα βόρεια, τα νότια, τα ανατολικά και τα δυτικά. Αυτή η κατηγοριοποίηση στηρίζεται στο γεγονός ότι τα βόρεια διαφέρουν από τα νότια στο κομμάτι του συντακτικού, του λεξιλογίου και της σύνταξης. Από την άλλη, το κριτήριο διαφοροποίησης των ανατολικών από των δυτικών είναι η διατήρηση του τελικού –ν από τα δυτικά ιδιώματα (Τζιτζίλης, 2000).

Η πιο πρόσφατη ταξινόμηση έγινε από τον Κοντοσόπουλο, όπως αναφέρεται από το Τζιτζίλη (2000). Ο ίδιος βασίζεται στην ερωτηματική αντωνυμία του τι και του είντα για να κατατάξει την Ελλάδα. Έτσι, χωρίζει την Ηπειρωτική Ελλάδα και τα Νησιά του Ιονίου στην κατηγορία τι και όλη την υπόλοιπη Ελλάδα στην κατηγορία του είντα. Αυτή η κατάταξη είναι η μοναδική προσπάθεια που δεν στηρίζεται μόνο σε ένα γνώρισμα, αλλά σε μια ομάδα φωνητικών, λεξιλογικών και πολιτισμικών ισόγλωσσων.

Η νέα ελληνική γλώσσα περιλαμβάνει ένα μεγάλο φάσμα γεωγραφικών διαλέκτων αλλά και τοπικών ιδιωμάτων, που περιλαμβάνουν όλη την περιοχή της ηπειρωτικής και της νησιωτικής Ελλάδας. Παρόλα αυτά, η ελληνική γλώσσα διευρύνει και περιλαμβάνει διαλέκτους που είναι εκτός συνόρων όπως της Κύπρου, της Νότιας Ιταλίας και της Μικράς Ασίας. Η ταξινόμηση με βάση τα φωνητικά χαρακτηριστικά όπως είναι:

- Η διατήρηση του τελικού –ν
- Τα διπλά σύμφωνα
- Ο τσιτακισμός
- Η αποβολή των υψηλών φωνηέντων
- Η προφορά του υ ως u
- Η ουράνωση των υπερωικών

Με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά, στην Ελλάδα ανήκουν 14 γεωγραφικές ποικιλίες που χωρίζονται σε τοπικά ιδιώματα και διαλέκτους, ανάλογα την γεωγραφική περιοχή που βρίσκονται. Αυτές είναι των Κεντρικών, Βόρειων, της Μάνης, της Κύμης, η Παλιά Αθηναϊκή, η Τσακωνική, η Νότια, η Ανατολική, η Νοτιοανατολική, της Σμύρνης, οι Κυκλάδες που χωρίζονται σε Κεντρικές, Βόρειες, Δυτικές και τέλος της Μυκόνου (Fromkin, 2021).

ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ	ΙΔΙΩΜΑΤΑ
Κρητική	Βόρεια
Ποντιακή	Ημιβόρεια
Κυπριακή	Δωδεκανησιακά
Τσακωνική	Επτανησιακά
Κάτωιταλιώτικα	Κυκλαδικά
Καππαδοκική	Μικρασιατικά
	Μάνης, Κύμης και Παλαιάς Αθήνας

Πίνακας 1: Κατάταξη Νεοελληνικών Διαλέκτων

2.5 Σύγχρονη Κατάσταση των Νεοελληνικών Διαλέκτων

Οι ελληνικοί διάλεκτοι όπως είναι γνωστό βρίσκονται σε κατάσταση συρρίκνωσης, καθώς σε όλες της χώρες επικρατεί η γλώσσα που έχει υψηλότερο κύρος. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ελλάδα, η οποία παρόλο που είναι μια χώρα με πολλούς διαλέκτους επικρατεί κυρίως σε όλους τους ομιλητές/τριες η ΝΕΚ που είναι η γλώσσα με το υψηλότερο κύρος και χρησιμοποιείται στο δημόσιο λόγο και στην εκπαίδευση.

Στα μέσα του 20^{ου} αιώνα υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που επηρεάζουν την υποχώρηση των ελληνικών διαλέκτων είναι πάρα πολλοί. Αρχικά, η κινητικότητα των πληθυσμών, καθώς οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα μετακίνησης τους με εύκολο τρόπο από τις απομονωμένες γεωγραφικά περιοχές προς τα αστικά κέντρα, αλλά και το αντίστροφο. Σαφώς, η μετανάστευση είναι ένας σοβαρός παράγοντας είτε η μετανάστευση γινόταν υποχρεωτικά ή μη εκτός των ελληνικών ορίων επηρεάζει την κατάσταση των διαλέκτων. Επιπλέον, η αλλαγή του τρόπου ζωής και

εργασίας, η στροφή δηλαδή προς τις πόλεις και η μείωση της εργασίας της αγροτικής περιοχής της ελληνικής κοινωνίας. Ακόμη, η εκπαίδευση είναι ένας σοβαρός παράγοντας. Παλιότερα στην ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα διδασκόταν η καθαρεύουσα, ενώ πλέον η κοινή ελληνική γλώσσα. Η κοινή ελληνική γλώσσα, χρησιμοποιείται όχι μόνο στην εκπαίδευση αλλά στα μέσα ενημέρωσης, στο ραδιόφωνο, στον τύπο και στην τηλεόραση. Τέλος, οι ίδιες οι οικογένειες συμβάλουν στην υποχώρηση των διαλέκτων, αφού επικρατεί η άποψη πως είναι φτωχές, ασήμαντες χωρίς το κύρος της κοινής ελληνικής γλώσσας (Παπαναστασίου, 2005).

Από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο και έπειτα έχει παρατηρηθεί πως οι τοπικές διάλεκτοι και τα ιδιώματα έχουν υποστεί ύφεση στην χρήση τους και σταδιακή υποχώρηση. Οι ελληνικοί διάλεκτοι αποτελούν πλέον περισσότερο πολιτισμικά στοιχεία παρά στοιχείο της ελληνικής γλώσσας. Η πίεση διάφορων παραγόντων βοηθούν στην εξάλειψη των διαλέκτων. Οι κοινωνικό-οικονομικοί παράγοντες είναι μια από τις κυριότερες αιτίες, καθώς άλλαξαν οι δομές των κοινωνιών. Οι παραδοσιακές δομές έγιναν πιο σύγχρονες με αποτέλεσμα τη μείωση των διαλέκτων. Η διάδοση της νέας ελληνικής στο σχολείο και στα ΜΜΕ έχει οδηγήσει τους περισσότερους ομιλητές να υιοθετήσουν την χρήση της ΚΝΕ. Το αποτέλεσμα της αλλαγής αυτής είναι η χρήση των τοπικών διαλέκτων να γίνεται κυρίως από άτομα τρίτης ηλικίας και όλα τα γλωσσικά τους στοιχεία να αλλοιώνονται σε όλα τα επίπεδα λεξιλογίου, φωνολογίας και μορφολογίας (Πλάδη, 2008).

Ο σημαντικότερος, όμως παράγοντας που συμβάλει στη συρρίκνωση των διαλέκτων είναι η στάση των ομιλητών απέναντι τους. Οι άνθρωποι προκειμένου να οδηγηθούν στην «πρόοδο», ακολουθούν τη στάση που δείχνει η πλειοψηφία. Η υποχώρηση δεν έχει να κάνει με το φύλο των ανθρώπων άντρες ή γυναίκες, ανάλογα με την επαγγελματική θέση που έχει κάποιος ή με το κύρος που μπορεί να έχει η εργασιακή του θέση, βοηθάει στον τρόπο που θα αντιμετωπίσει την τοπική διάλεκτο του. Με αυτό το σκεπτικό τα άτομα θεωρούν πως οι διάλεκτοι είναι σε κατώτερη θέση γιατί διαφέρουν με τη γλώσσα του σχολικού ή επαγγελματικού τους περιβάλλοντος. Σε μερικές περιπτώσεις, οι ηλικιωμένοι απλά πιστεύουν πως οι διάλεκτοι είναι σύμβολο της τοπικής τους ταυτότητας και κατακλύζονται από περηφάνια όταν τις χρησιμοποιούν (Holmes, 2022).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Γλωσσικές Ποικιλίες των Δωδεκανήσων

3.1 Τα Δωδεκανησιακά Ιδιώματα

Τα ιδιώματα στα νησιά των Δωδεκανήσων τείνουν στις μέρες μας προς εξαφάνιση. Υπάρχουν πολλές αιτίες, με κυριότερη τη μετανάστευση των κατοίκων που πλήττει πλέον τα μικρά νησιά του συμπλέγματος. Ακόμη, τα μεγαλύτερα νησιά έχουν πληγεί από την τουριστική διεθνοποίηση με αποτέλεσμα τη γλωσσική ισοπέδωση των τοπικών ποικιλιών και την τάση για στροφή προς την κοινή ελληνική γλώσσα. Πλέον, μόνο ένα μικρό ποσοστό ηλικιωμένων ατόμων και σπανίως νεαρών, χρησιμοποιούν κάποια ίχνη της παλιάς προφοράς, μερικά μορφολογικά στοιχεία των τοπικών ιδιωμάτων κα ακόμα σπανιότερα γίνεται χρήση ιδιοματικών λέξεων (Κοντοσόπουλου, 2008).

Υπενθυμίζεται πως στα Δωδεκάνησα συγκαταλέγονται τα νησιά Ρόδος, Καστελλόριζο, Κάρπαθος, Κάσος, Χάλκη, Τήλος, Νίσυρος, Σύμη, Κάλυμνος, Κως, Αστυπάλαια, Λέρος, Κάρπαθος. Επίσης, στα Δωδεκανησιακά ιδιώματα συμπεριλαμβάνεται και της Αλικαρνασσού της Μικράς Ασίας. Μετά όμως από την Μικρασιατική καταστροφή οι περισσότεροι άνθρωποι εγκαταστάθηκαν στην Κρήτη που έφτιαξαν τη Νέα Αλικαρνασσό και οι υπόλοιποι πήγαν στην Κω. Κάποιοι γλωσσολόγοι, όπως ο Μάνος Τριανταφυλλίδης ταξινομεί το ιδίωμα της Αμοργού των Κυκλάδων, το ιδίωμα των νησιών Δονούσα, Σχοινούσα και Κουφονήσια και το ιδίωμα της Χίου και τα δωδεκανησιακά ιδιώματα σε ένα καθώς θεωρεί πως μοιάζουν. Έτσι, τα ονόμασαν «νοτιοανατολικά ιδιώματα». Άλλοι πάλι, όπως ο Χρ. Παντελίδης συγκαταλέγουν και το ιδίωμα της Ικαρίας, που παρόλο που διαφέρει αισθητά από άλλα, έχει αρκετά κοινά με τα παραπάνω (Κοντοσόπουλου, 2008).

Παρακάτω θα καταγραφούν μερικά από τα χαρακτηριστικά που εντοπίζονται στα ιδιώματα των Δωδεκανήσων. Ένα από αυτά τα χαρακτηριστικά είναι η χαλαρή άρθρωση των συμφώνων. Εξαιτίας της χαλαρής άρθρωσης δημιουργείται μια καινούρια ποικιλία από αλλοιώσεις και συμφωνικά πάθη, για αυτό το λόγο γίνεται πιο δυσνόητος ο προφορικός λόγος τους από τον μέσο Έλληνα. Μια από τις αλλοιώσεις αυτές είναι πως τα σύμφωνα «β», «γ», «δ» δεν προφέρονται όταν τα βρεθούν ανέσα σε φωνήεντα. Μερικά παραδείγματα είναι (*πηάδι, σίερο, πρόατο*) αντί για (*πηγάδι, σίδερο, πρόβατο*). Ακόμη, τα συμφωνικά συμπλέγματα ρδ, ργ, βγ προφέρονται αντίστοιχα σαν ρτ, ρκ, βκ (*ήρτα, πύρκος, αβκα=ήρθα*) αντί για (*πύργος, αβγά*). Ακόμη, το τελικό ν διατηρείται γενικά σε ονοματικούς και ρηματικούς τύπους και δημιουργεί πολλών ειδών αφομοιώσεις, όπως (*ξύλον, χαρτίν, εκόπην το κοντάρι*) αντί για (*ξύλο, χαρτί, κόπηκε το κοντάρι*). Επιπρόσθετα, το ημίφωνο «ι» παίρνει διάφορες συμφωνικές μορφές ανάλογα αν το σύμφωνο είναι άηχο ή ηχηρό. Οι διαθέσεις του ημίφωνου «ι» διαφέρουν από νησί. Στο νησί της Καρπάθου το «ι» τρέπεται σε «τσ», ως παραδείγματα εντοπίζονται (*κάμτσα, μτσάνω*) αντί για (*κάμπια, πιάνω*). Από την άλλη, στην Κάλυμνο το «ι» γίνεται «σ» ή «ζ» ή «τσ» ή «τζ» (*πσος, σέρζα, ήλτσος, παιχνίτζα*) που σημαίνουν (*ποιος, χέρια, ήλιος και παιχνίδια*) αντίστοιχα (Κοντοσόπουλου, 2008).

Ένα άλλο φαινόμενο που εντοπίζουμε στα Δωδεκανησιακά ιδιώματα είναι η μυϊκή ένταση των φωνητικών οργάνων. Αναλυτικότερα, τα διπλά «κ», «π», «τ»

προφέρονται σαν απλά που τα ακολουθεί ένα δασύ πνεύμα κάτι σαν «χ», ενώ τα διπλά «λ». «μ», «ν», «σ», «δ», «β», «χ», «θ», «φ» προφέρονται παρατεταμένα. Αξίζει να αναφερθεί πως το ίδιο φαινόμενο εντοπίζεται σε νησιά των δυτικών Κυκλάδων τη Σίφνο, τη Σέριφο και την Κίμωλο. Το δασύ «τ» στα Κουφανήσια και στην Αστυπάλεια προφέρεται «τθ» (Κοντοσόπουλου, 2008).

Υπάρχουν κάποια βασικά χαρακτηριστικά που είναι τα ίδια στα νησιά των Δωδεκανήσων, της Αμοργού και στην Αλικαρνασσό. Πρώτον, οι ρηματικές καταλήξεις -ουσι(ν) και -ασι(ν) στο γ' πληθ. προσώπου (*ραβγούσι, κλέψασι, πουλήσασι, χτίσασαν*). Ακόμα, τα ρήματα σε -εύω προφέρονται σε -εύκω ή ευγω, όπως συμβαίνει και στο νησί της Κύπρου. Τέλος, τα ιδιώματα των Δωδεκανήσων της Χίου, της Αλικαρνασσού και της Κρήτης ανήκουν μόνο στη ζώνη του *είντα (τι)*. (Κοντοσόπουλου, 2008).

Οι διαφορές στη γλώσσα εντοπίζονται από νησί σε νησί και υπάρχουν πολλές διαφορές. Στην Αστυπάλεια, στην πόλη της Κω, στην Κάρπαθο, σε ένα βόρειο τμήμα της Ρόδου εκτός από το χωριό Έλυμπος, στην Κάλυμνο, στο Μικρό Χωριό της Τήλου, στο Μαντράκι της Νισύρου και στην Αλικαρνασσό παρατηρείται το φαινόμενο του τσακισμού, προφέρουν δηλαδή το «κε» «κι», σαν «τσε» και «τσι». Στην Πάτμο επικρατεί στην προφορά δασύς τσακισμός, στη Λέρο, στην Κω, στην Κάρπαθο, στη Ρόδο, στα Νίκα της Νισύρου και στο Μεγάλο Χωριό της Τήλου επικρατεί το παχύ «κ». Τέλος, «χ» μπροστά από το «ι» και «ε» προφέρεται «σ» (*σερί αντί για χέρι, εσεί αντί για έχει*) στα νησιά της Καλύμνου, στην Κω, στο Μικρό Χωριό της Τήλου και στα Μαντράκι της Νισύρου (Κοντοσόπουλου, 2008).

Ένας ακόμα παράγοντας είναι οι διαφορές στη γλώσσα μέσα στο κάθε νησί. Αυτό συμβαίνει κυρίως στα μεγαλύτερα νησιά, όπως η Ρόδος, η Κάρπαθος και η Κως έχουν διαφορές στην προφορά και στην μορφολογία από περιοχή σε περιοχή του κάθε νησιού. Ο φραστικός τονισμός διαφέρει σε κάθε νησί και παίζει διαφορετικό λόγο σε σχέση με την κοινή νεοελληνική γλώσσα.

3.2 Το ιδίωμα της Καλύμνου

Το ιδίωμα της Καλύμνου ή αλλιώς τα «Καλύμνικα» εντάσσονται όπως προαναφέρθηκε στα Δωδεκανησιακά ιδιώματα. Τα Δωδεκανησιακά ιδιώματα, τα ιδιώματα της Μικράς Ασίας, της Κύπρου και της Κάτω Ιταλίας είναι από τα αρχαιότερα ιδιώματα της Ελληνικής γλώσσας. Τα ιδιώματα των Δωδεκανήσων ανήκουν στα νότια ιδιώματα και προέρχονται από τη Δωρική διάλεκτο. Πιο συγκεκριμένα, το ιδίωμα της Καλύμνου δημιουργήθηκε τα μεσαιωνικά χρόνια. Η ιστορία του νησιού έχει περάσει πολλές ταραχές, αυτό όμως δεν επηρέασε τα γλωσσικά χαρακτηριστικά του ιδιώματος, παρόλο που η ενσωμάτωση του νησιού με την Ελλάδα έγινε μόλις στις 7 Μαρτίου του 1948 (Πανεπιστήμιο Πατρών).

Οι κάτοικοι της Καλύμνου παρά τις επιδρομές διάφορων κατακτητών κατάφεραν να κρατήσουν το ιδίωμα τους. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι οι κάτοικοι απομακρύνονταν από το νησί μόνο για τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Οι κάτοικοι της Καλύμνου πάντα αντιστεκόταν στις προσπάθειες διάφορων κατακτητών, όπως οι Άραβες, οι Ιππότες του τάγματος του, τους Τούρκους, τους Γερμανούς και τους Ιταλούς, έτσι διαφύλαξαν όχι μόνο τις παραδόσεις αλλά και τη γλώσσα τους. Στο νησί παρά την μακρόπνοη περίοδο της Τουρκοκρατίας, υπήρξε ο θεσμός της Δημογεροντίας που κράτησε απόσταση τους κατακτητές, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην επηρεαστεί το τοπικό ιδίωμα από την Τουρκική γλώσσα. Έντονες αλλαγές γίνονται εμφανής μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν ο αριθμός των Καλύμνιων μεταναστών αυξήθηκε σημαντικά σε πολλές χώρες του εξωτερικού (Πανεπιστήμιο Πατρών).

Το τοπικό ιδίωμα της Καλύμνου διαφέρει σε όλα τα χαρακτηριστικά τα μορφολογικά, τα συντακτικά και τα σημασιολογικά στοιχεία. Στα φωνολογικά χαρακτηριστικά εντοπίζονται αρκετές διαφορές σε σχέση με την πρότυπη γλώσσα. Αρχικά, επικρατεί έμφαση διπλών συμφώνων και ο σχηματισμός των συμφωνικών συμπλεγμάτων [kx], [pf], [tθ] από τα κλειστά [k], [p], [t] και το τριβόμενο [θ] μέσω της διαδικασίας της ανομοίωσης. Αυτό είναι ένα συχνό φαινόμενο με πολλά παραδείγματα «*λάκκος λά[kx]ος, πάππους πά[pf]ους, θυμούμαι [tθ]υμούμαι*» Ακόμη επικρατεί, εμφάνιση τσιτακισμού, δηλαδή τροπή του κλειστού [k] σε προστριβόμενο [tʃ] μπροστά από τα πρόσθια [e] και [i] ([k]αι [tʃ]αι). Η διατήρηση του τελικού ένρινου -n [-n] και συχνά προκαταβολική αφομοίωση με το αρχικό σύμφωνο της επόμενης λέξης retention (μη ρωτάς μη[p] ρωτάς). Επιπλέον, η τροπή

του τριβόμενου υπερωικού [x] σε τριβόμενο ουρανοφατνιακό [ʃ] πριν από τα πρόσθια [e] και [i] «α[x]ινός α[ʃ]ινός». Τέλος, επικρατεί η ουρανικοποίηση των συριστικών φατνιακών [s] και [z] και τροπή σε [ʃ] πριν το πρόσθιο [i], το οποίο εξαλείφεται «εκκλη[ˈsi]α εκκλη[ʃ]α». Από την άλλη στα μορφολογικά χαρακτηριστικά επικρατεί η διατήρηση των επιθεμάτων -ουσιν και -ασιν στο γ' πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα και του αορίστου αντίστοιχα, καθώς και του προθήματος της αύξησης ή- «κάμνουσι(ν), ήκάμνασι(ν)». Στα συντακτικά χαρακτηριστικά εμφανίζονται επίσης αλλαγές όπως είναι η αντικατάσταση του συμπληρώματος του ρήματος σε δοτική άλλοτε με αιτιατική «βοηθᾷ τούς συγγενεῖς» και άλλοτε με γενική «(δ)έφ φουκρᾷται καθόλου τῆς μάνας του». Επίσης, η επίταξη του εγκλιτικού μετά το ρήμα, εκτός των περιπτώσεων ύπαρξης «θα», άρνησης ή συμπληρωματικού δείκτη «ὅσα μοῦ γύρευε ὁ πατέρας, ἤδωκά του τα – (θ)ά τοῦ δείξω θέλω». Η εμφάνιση του διπλού συμπληρωματικού δείκτη «ὅτι πῶς (Πατρών).

3.3 Γεωγραφικός προσδιορισμός διαλέκτου & η ιστορία του νησιού

Τα Καλυμνιακά (ή Καλύμνικα) είναι η διάλεκτος που ομιλείται στην Κάλυμνο, στο τέταρτο μεγαλύτερο σε έκταση νησί των Δωδεκανήσων, στο νοτιοανατολικό Αιγαίο. Η τοποθεσία του βρίσκεται ανάμεσα στην Κω, τη Λέρο και τη Μικρά Ασία. Ακόμα, το νησί είναι φημισμένο για τη σπογγαλιεία των κατοίκων, γνωστό και ως το «Νησί των Σφουγγαράδων». Η αρχική ονομασία του νησιού ήταν «Καλύδνα». Στη συνέχεια μετεξελίχτηκε σε «Κάλυμνα» και τελικά σε Κάλυμνος. Η Καλυμνιακή διάλεκτος χρησιμοποιείται στην προφορική επικοινωνία των κατοίκων του νησιού, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, οι οποίοι υπολογίζονται περίπου στις δεκάξι χιλιάδες. Επίσης ομιλείται από τους πολυάριθμους απόδημους Καλύμνιους, κυρίως στην Αμερική, στην Αυστραλία και στη Γαλλία (Πατρών).

Σύμφωνα με την μυθολογία ο Ουρανός και η Γαία γέννησαν τους Τιτάνες, τους οποίους τους πέταξε στα Τάρταρα της γης. Ένας από αυτούς ήταν ο Κάλυδνος, ο οποίος έπεσε σε ένα κομμάτι Γης και έτσι σχηματίστηκε ένα νησί που ονομάστηκε «Το νησί του Κάλυδνου». Όταν το δεις από ψηλά βλέπεις δύο τεράστια βουνά και δύο μικρές πεδιάδες, που σύμφωνα με το μύθο μοιάζουν με τα πόδια του.

Παρόλα αυτά, η Κάλυμνος είναι ένα νησί που κατοικείται από τη νεολιθική εποχή. Οι κάτοικοι του νησιού ήταν οι «Κάρες», αυτό το αποδεικνύουν τα ερείπια στην αρχαία μητρόπολη του Κάστελλα, κοντά στα σημερινά Στημένα. Αργότερα κατοικήθηκε από Φοίνικες, πράγμα που μαρτυρούν τα ερείπια που υπάρχουν στον Εμπορειό. Στην περίοδο 1150 π.Χ. - 800 π.Χ., η Κάλυμνος εποίκιστηκε από τους Δωριείς. Σημαντική απόδειξη είναι η σημερινή ονομασία *Δάμος* και τα αξιόλογα ερείπια του Ιερού από το ναό του θεού Απόλλωνα (Οδηγός Καλύμνου, 2023).

Ο Όμηρος την ονομάζει «Καλύδνες» και αναφέρει ότι συμμετείχε στον Τρωικό πόλεμο στέλνοντας μαζί με άλλα νησιά 30 πλοία με αρχηγούς τον Φεΐδιππο και τον Άντιφο. Πιθανώς το όνομα προέρχεται από το καλός και ύδνα (από το ύδωρ=νερό). Με άλλα λόγια, νησί με καλά, ωραία νερά. Μετά τον Τρωικό πόλεμο, τέσσερα από τα πλοία του Αγαμέμνονα στο γυρισμό τους ναυάγησαν έξω από το νησί. Τα πληρώματά τους (Αργείοι και Επιδαύριοι) εγκαταστάθηκαν τότε μόνιμα στο νησί και έχτισαν ένα οικισμό πάνω στο οροπέδιο του νησιού, που, σε ανάμνηση της μακρινής τους πατρίδας, ονομάστηκε Άργος. Ο οικισμός αυτός για πολύ καιρό υπήρξε η πρωτεύουσα του νησιού (Οδηγός Καλύμνου, 2023).

Στο τέλος της Αρχαϊκής εποχής και στις αρχές των Κλασικών χρόνων η Κάλυμνος είναι μια πολιτεία αυτόνομη. Το πολίτευμά της είναι δημοκρατικό, αφού οι αποφάσεις λαμβάνονται από την Εκκλησία του λαού -που λέγεται αλλιώς Δάμος- και από τη Βουλή. Η αυτονομία της όμως δεν κράτησε πολύ, γιατί κατελήφθηκε από τους Πέρσες, τότε που κυρίευαν τις Ιωνικές πόλεις της Μικράς Ασίας. Απελευθερώνεται το 477 π.Χ., γίνεται μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας και πληρώνει φόρο στο ταμείο της συμμαχίας που βρίσκεται στη Δήλο (Οδηγός Καλύμνου, 2023).

Το 357 π.Χ. η Κάλυμνος παύει να είναι ελεύθερη καθώς υποτάσσεται στην εξουσία του βασιλιά της Αλικαρνασσού Μαύσωλου. Μετά από 15 χρόνια περίπου, η Κάλυμνος επαναστατεί, αποκτά την ελευθερία της και ξαναγίνεται σύμμαχος των

Αθηναίων. Κατά την κλασική εποχή παρουσίασε αξιόλογη πολιτιστική ακμή. Κατάλοιπο της εποχής εκείνης είναι τα σωζόμενα μέχρι σήμερα ερείπια του ναού του Καλυνδέου Απόλλωνα. Αργότερα την κατέλαβαν οι Ρωμαίοι. Κατά τη διάρκεια των Βυζαντινών χρόνων η Κάλυμνος ήταν ένα ισχυρό νησί όπως και όλα τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα έως και περίπου τον 7ο αιώνα μ.Χ. οπότε και άρχισαν να προσελκύουν διάφορους κατακτητές λόγω της στρατηγικής τους θέσης. Το 10ο αι. την κατέστρεψαν οι Τούρκοι και τον 14ο αιώνα την κατέλαβαν οι Ενετοί Ιππότες του Αγίου Ιωάννη. Το 1522 υποτάχθηκε στους Τούρκους και το 1912 βρέθηκε υπό ιταλική κατοχή. Όταν οι Ιταλοί παραδόθηκαν, οι Άγγλοι πήραν την εξουσία μέχρι το 1947, οπότε η Κάλυμνος οριστικά πια απελευθερώθηκε και ενσωματώθηκε στο νεοσύστατο Ελληνικό κράτος. Η επίσημη ένωση με την Ελλάδα έγινε στις 7 Μαρτίου του 1948, όπως έχει προαναφερθεί (Οδηγός Καλύμνου, 2023).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Γλωσσικές Στάσεις

4.1 Ορισμός των Γλωσσικών Στάσεων

Στην νεότερη εποχή και συγκεκριμένα, από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης και μετά τη δημιουργία κρατών ήρθε στο προσκήνιο η ανάγκη δημιουργίας μιας κοινής γλώσσας. Η πρότυπη γλώσσα σε κάθε κράτος διαφέρει από κάθε άλλη γλωσσική ποικιλία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι διάλεκτοι να περιορίζονται μόνο σε ιδιωτικό επίπεδο και να έχουν μικρότερο κύρος. Η πρότυπη γλώσσα έχει λάβει τον κύριο ρόλο στο δημόσιο λόγο και σε ότι σχετίζεται με την εκπαίδευση (Κακριδή-Φερράρι, 2007).

Οι άνθρωποι αναπτύσσουν στάσεις απέναντι στις γλώσσες, οι οποίες αντανακλούν κυρίως τη γνώμη τους. Οι στάσεις επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες κοινωνικούς και πολιτικούς (Holmes, 2022). Με τον όρο γλωσσικές στάσεις, θεωρείται η αντίληψη που έχουν οι ομιλητές/τριες για τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά μιας γλώσσας. Επίσης, σχετίζεται και με τις αντιλήψεις που έχουν τα άτομα σχετικά ως προς τις γλωσσικές ποικιλίες, τα τοπικά ιδιώματα και τις διαλέκτους (Κακριδή-Φερράρι, 2007). Οι στάσεις ανάλογα με το αν είναι είτε αρνητικές είτε θετικές, μας βοηθάνε να καταλάβουμε αν οι ομιλητές έχουν ευνοϊκή ή μη απέναντι στις γλωσσικές ποικιλίες.

Επιπρόσθετα, παρατηρούνται δύο ομάδες προσεγγίσεων. Από τη μια πλευρά, είναι αυτές που δίνουν έμφαση στην εσωτερική φύση των στάσεων και εντάσσονται στην νοησιαρχική προσέγγιση και από την άλλη η συμπεριφοριστική προσέγγιση, δίνει έμφαση στις αντιδράσεις των ατόμων σε διάφορες κοινωνικές περιστάσεις.

Οι γλωσσικές στάσεις χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες, οι οποίες σχετίζονται με τη νοητική, τη βουλητική και τη συναισθηματική διάσταση τους. Στη νοητική διάσταση συμπεριλαμβάνεται η αντίληψη των ομιλητών/τριών για τη γλώσσα, δηλαδή οι μεταγλωσσικές αντιλήψεις. Στη δεύτερη διάσταση τη βουλητική, αναφέρεται στη θέληση για δράση των ατόμων σχετικά με τη γλώσσα. Η συναισθηματική διάσταση, εντάσσονται τα συναισθήματα που έχει ο κάθε ομιλητής/τριών για τις γλωσσικές ποικιλίες της γλώσσας (Κακριδή-Φερράρι, 2007).

4.2 Γλωσσικές στάσεις απέναντι στις γεωγραφικές ποικιλίες

Οι στάσεις που έχουν οι ομιλητές απέναντι στη γλώσσα γενικά και στις γεωγραφικές ποικιλίες είναι ένα μεγάλο θέμα για τους κοινιογλωσσολόγους, οι οποίοι τονίζουν πως αφορά την υποκειμενική διάσταση της γλώσσας. Η σύνδεση μιας κοινωνικής ομάδας με τη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι ομιλητές της μπορεί να στηρίζεται σε μια σημειωτική προσέγγιση. Με αυτό τον τρόπο η ομιλητές της γλώσσας να υποστηρίζουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και ταυτότητα. Από την άλλη πλευρά, οι γλωσσικοί τύποι μπορεί να συνδέονται και με απόψεις και ιδέες σχετικά με τη αξία χρήσης της μίας γλώσσας ή της άλλης (Τσιτσιπής, 2014).

Την τελευταία δεκαετία έχει ερευνηθεί πως, οι ομιλητές μιας κοινότητας που μιλούν μια γλωσσική ποικιλία, διαφορετική από αυτή του σχολείου ή του κρατικού μηχανισμού αισθάνονται ντροπή. Ο λόγος αυτού του συναισθήματος στηρίζεται στο γεγονός πως η γλώσσα μιας μικρής κοινότητας διαφέρει σε αξία από τη γλώσσα που έχει οριστεί κοινή για όλους.

Οι στάσεις αυτές, οδηγούν στην κυριαρχία μιας γλωσσικής ποικιλίας. Αναλυτικότερα, σε κάθε χώρα μια γλωσσική ποικιλία κοινή για όλους, η οποία έχει τον επίσημο ρόλο στους θεσμούς της κοινωνίας. Αυτό το γεγονός όμως, δημιουργεί προβλήματα, καθώς σε περιπτώσεις γλωσσικής μετατόπισης, παρατηρείται το φαινόμενο των διαλέκτων. Με βάση αυτό το φαινόμενο οι στάσεις των ομιλητών, αφού μεγάλη στήριξη δίνεται στη δημιουργία ομοιότητας ανάμεσα στην «κυρίαρχη γλώσσα» και στη «μειονοτική γλώσσα». Έτσι, εντείνεται η άποψη πως οι μειονοτικές γλώσσες είναι μια φθαρμένη και ατελής ποικιλία (Τσιτσιπής, 2014).

Μια ακόμη στάση που επικρατεί, είναι ο φόβος των ομιλητών απέναντι στη διαφορετικότητα των ταυτοτήτων. Η γλώσσα αποτελεί ένα σύμβολο ομαδικής-εθνοτικής ταυτότητας, που έχει ως στόχο την ενοποίηση. Όταν μια ποικιλία διαφέρει δημιουργείται αίσθημα φόβου. Με αυτό τον τρόπο, δημιουργείται η γλωσσική υποταγή ως μέσο της πολιτικής υποταγής.

Οι στάσεις και αυτές οι απόψεις δυστυχώς επικρατούν στις μέρες μας, χωρίς να υπάρχει κάποια απόδειξη πως οι γλωσσικές ποικιλίες είναι υποδεέστερες. Η άποψη

πως μια γλωσσική ποικιλία είναι υπέρτερη σε σχέση με μια άλλη σε δομικό ή λεξικό επίπεδο, δεν βασίζεται σε καμία απόδειξη. Η εκπαίδευση είναι συχνά ένας παράγοντας που καλλιεργεί τέτοιες απόψεις. Αυτές οι διακρίσεις με τη σειρά τους δημιουργούν εθνοτικές και ταξικές ανισότητες.

4.3 Γλωσσικά Στερεότυπα και προκαταλήψεις

Ο τρόπος με τον οποίο μιλάνε οι άνθρωποι συνδέεται με τα κοινωνικά χαρακτηριστικά στο μυαλό των άλλων ανθρώπων. Αυτά με τη σειρά τους συνδέονται με τις αξιολογικές κρίσεις, με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται οι γλωσσικές προκαταλήψεις. Οι αξιολογήσεις για την εξυπνάδα των ανθρώπων σχετίζεται με τον τρόπο που μιλάνε, παρόλο που δεν γίνονται ακριβείς πληροφορίες για την πραγματική εικόνα. Κάποια παραδείγματα που καταγράφονται αναφέρουν πως οι άνθρωποι που χρησιμοποιούν την πρότυπη γλώσσα της κοινότητας τους είναι «μορφωμένοι» και «έξυπνοι», ενώ οι ομιλητές μιας διαλέκτου ή μιας κοινωνικής ποικιλίας, όπως η γλώσσα των νέων χαρακτηρίζονται με αρνητικά επίθετα «αμόρφωτος», «όχι και τόσο έξυπνος» κλπ (Τσάκωνα, 2012).

Οι γλωσσικές στάσεις συνδέονται με τα γλωσσικά στερεότυπα και τις προκαταλήψεις. Ως στερεότυπο, ορίζεται οποιαδήποτε κατηγορηματική γενίκευση για κοινωνικές ομάδες ή ανθρώπους. Τα κοινά στερεότυπα προέρχονται από την καθημερινή, κοινή πραγματικότητα και αποτελούν ένα συνδυασμό του πραγματικού κόσμου και της αντίληψης των ατόμων που επηρεάζονται βαθιά από τον πολιτισμό τους και από τη γλώσσα τους. Η αναφορά που γίνεται σε κάποιες εθνικές ομάδες ή στον τρόπο ομιλίας τους είναι ένα στερεότυπο. Μερικά παραδείγματα που συμβαίνουν στη χώρα μας είναι τα ανέκδοτα για την καταγωγή των Ποντίων ή η ειρωνική μίμηση του τρόπου ομιλίας των Κρητικών και των Επτανήσιων (Κωστούλα-Μακράκη, 2001).

Τα αρνητικά στερεότυπα εμφανίζονται σε τρεις κατηγορίες, καθώς παρουσιάζουν περιεχόμενο κυρίως κοινωνικό. Αρχικά, η πιο γνωστή κατηγοριοποίηση γίνεται με βάση τα πιο εύκολα αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, η εθνότητα και ο τρόπος ομιλίας. Μια ομάδα χαρακτηριστικών είναι οι ρόλοι, τα συναισθήματα, οι ικανότητες, τα ενδιαφέροντα κ.λπ. αποδίδεται σε όλα μέλη αυτής της κατηγορίας. Τα

άτομα που ανήκουν σε στερεότυπες ομάδες υποτίθεται ότι είναι όμοια μεταξύ τους και διαφέρουν από τις άλλες ομάδες ως προς αυτά τα χαρακτηριστικά.

Οι κρίσεις και τα σχόλια για τους ανθρώπους σύμφωνα με τα γλωσσικά τους χαρακτηριστικά είναι ένας συνηθισμένος τρόπος στερεοτύπου λόγω της «ορατής» φύσης των δεικτών στη γλώσσα οι οποίοι συσχετίζονται με εξωγλωσσικές κοινωνικές κατηγορίες, όπως είναι η ηλικία, η κοινωνική τάξη, η θρησκεία και η εθνότητα. Τα στερεότυπα εξετάζονται σε σχέση με τη συμπεριφορά με στόχο να κατανοήσουμε το ρόλο τους. Για παράδειγμα, ο εθνοκεντρισμός μπορεί να εκφραστεί σε διαφορετικά γλωσσικά επίπεδα, όπως η ποικιλία στη φωνολογία, τις συντακτικές δομές, τη σημασιολογία, την επιλογή ιδιωματικών εκφράσεων, που μπορούν να συνδεθούν με τα στερεότυπα. Τα στερεότυπα μπορούν να διασυνδεθούν με στρατηγικές από τη θεωρία της προσαρμογής. Συμπεραίνοντας, μπορεί να υπάρχει σύγκλιση ή απόκλιση της ομιλίας ανάλογα με την περίπτωση. Η γλώσσα δίνει τα έναυσμα για να ενεργοποιηθούν τα στερεότυπα (Κωστούλα-Μακράκη, 2001).

4.4 Ο ρόλος της εκπαίδευσης και των ΜΜΕ στη διαμόρφωση γλωσσικών στάσεων

Οι θεσμοί εξουσίας συμβάλλουν στη διαμόρφωση των γλωσσικών τάσεων και στην καλλιέργεια στερεοτύπων. Σε αυτούς τους θεσμούς ανήκει η εκπαίδευση και τα ΜΜΕ, αφού είναι οι βασικοί φορείς παιδείας. Σε μια κοινωνία αυτά οι θεσμοί αποτελούν βασικό μέσο διάδοσης προκαταλήψεων για μια συγκεκριμένη τάξη.

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα χρησιμοποιεί αποκλειστικά μόνο την πρότυπη γλώσσα, δηλαδή την Κοινή Νέα Ελληνική, με στόχο την ενιαία και ομοιογενή εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό συχνά, οδηγεί στο εξής αποτέλεσμα να παρατηρείται αδιαφορία, απαξίωση και παραγκωνισμός των γλωσσικών ποικιλιών. Έτσι, ο τρόπος που θα αντιμετωπίσει ο εκπαιδευτικός τις γλωσσικές ποικιλίες είναι στην δική του εμβέλεια. Με άλλα λόγια υπάρχουν δύο πλευρές σχετικά με τον τρόπο που αντιμετωπίζονται οι γλωσσικές ποικιλίες στην εκπαίδευση. Από την μια, έρευνες που έχουν γίνει δείχνουν πως οι εκπαιδευτικοί διαμορφώνουν την άποψη τους σχετικά με τους μαθητές τους από τον τρόπο ομιλίας τους, χωρίς να εξετάσουν άλλες πηγές. Επίσης είναι γνωστό ότι πολλά από τα τεστ ευφυΐας που χρησιμοποιούνται από

εκπαιδευτικούς δίνουν μεγάλη έμφαση στην ικανότητα στη γλώσσα και τα παιδιά που προέρχονται από χαμηλές κοινωνικό-οικονομικές τάξεις έχουν χαμηλότερες επιδόσεις απ' ό,τι σε μη-γλωσσικά τεστ ευφύιας (Κωστούλα-Μακράκη, 2001). Στον αντίποδα των αρνητικών κριτικών, υπάρχουν έρευνες που δείχνουν πως οι γλωσσικές ποικιλίες συμβάλλουν στην εξέλιξη και τη διάδοση του γραμματισμού στους μαθητές/τριες. Επίσης, οι γλωσσικές ποικιλίες συμβάλλουν στην καλλιέργεια της μεταγλωσσικής ενημερότητας των μαθητών στο σχολείο. Σε έρευνα της Τζακώστα & Μπετεινάκη (2018), η χρήση γλωσσικών ποικιλιών στο σχολείο είναι απαραίτητη γιατί με αυτό τον τρόπο θα διατηρείται η ποικιλία, χωρίς να υπάρχει κίνδυνος συρρίκνωσης ή ακόμα και της εξαφάνισής τους. Ακόμη, η χρήση των γλωσσικών ποικιλιών στο σχολείο βοηθάει τους μαθητές/τριες να εξοικωθούν με τις ποικιλίες της ελληνικής γλώσσας. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως τα παιδιά από την ηλικία των 10 ετών έχουν κατακτήσει πλήρως συνείδηση για την κοινωνική τους αξία (Κωστούλα-Μακράκη, 2001).

Ο άλλος παράγοντας που επηρεάζει τη στάση των ανθρώπων είναι τα ΜΜΕ, το διαδίκτυο και γενικά όλα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα κείμενα μαζικής κουλτούρας, λειτουργούν ως μηχανισμός προώθησης των κυρίαρχων γλωσσικών ιδεολογιών και των γλωσσικών στάσεων των ομιλητών/τριών (Τσάμη, 2018). Είναι γνωστό σε όλους πως σε αυτά τα μέσα γίνεται χρήση της Κοινής Ελληνικής Γλώσσας, αφού στόχος είναι να υπάρχει μια κυρίαρχη γλώσσα σε κάθε κράτος. Πρέπει να προσθεθεί πως, τα ΜΜΕ προσπαθούν να ενημερώσουν όλο το κοινό για αυτό το λόγο χρησιμοποιούν μια γλώσσα που είναι κοινή για όλους, ώστε να πετύχουν μεγαλύτερη εμβέλεια και κατανόηση. Παρόλα αυτά, στην τηλεόραση προβάλλονται σειρές και εκπομπές με γλωσσικές ποικιλίες που στόχο έχουν κυρίως την παραγωγή γέλιου. Έτσι, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις αντί να συρρικνώνονται διαιωνίζονται. Οι απόψεις που παρουσιάζουν για την κοινωνική και γλωσσική πραγματικότητα διαφέρουν πολύ από την κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα.

Οδηγούμεστε στο συμπέρασμα, πως οι γλωσσικές στάσεις σχετίζονται με τις υποκειμενικές απόψεις των ομιλητών/τριών. Όπως προαναφέρθηκε, υπάρχουν στάσεις πολύ θετικές και πολύ αρνητικές αντίστοιχα. Πρέπει να τονιστεί πως οι στάσεις, επηρεάζουν σοβαρά τη γλωσσική αλλαγή, τη διάδοση, τη διδασκαλία και

τελικά από αυτές εξαρτάται αν τελικά θα διατηρηθούν ή αν θα εξαφανιστούν οι
γλωσσικές ποικιλίες. Τέλος, οι στάσεις μπορούν να επηρεάσουν ακόμα και τον τρόπο
επικοινωνίας των ατόμων και αυτό πρέπει να μας προβληματίζει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Δεδομένα της Έρευνας και Μεθοδολογία της Ανάλυσης Ερωτηματολογίων

5.1 Σκοπός της Έρευνας

Η μελέτη των γεωγραφικών ποικιλιών είτε σε θεωρητικό κομμάτι είτε σε πρακτικό κρίνεται απαραίτητο, με κυριότερο στόχο τη διατήρηση όλων των ποικιλιών του γλωσσικού συστήματος. Οι ιδέες και οι στάσεις των ομιλητών/τριών δεν στηρίζονται σε ακριβείς επιστημονικά στοιχεία, αλλά σε υποκειμενικές αντιλήψεις των ομιλητών/τριών. Ακόμη, η στάση του εκπαιδευτικού συστήματος απέναντι στη διδασκαλία των γλωσσικών διαλέκτων και ποικιλιών, είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Είναι δεδομένο, πως το εκπαιδευτικό σύστημα δεν προωθεί την ισότητα των γλωσσικών ποικιλιών.

Έτσι, βασισμένοι στο θεωρητικό κομμάτι που έχει προηγηθεί και αξιοποιώντας τις στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τις γεωγραφικές ποικιλίες έχουν ορίσει κάποιους στόχους. Ο κυριότερος στόχος της παρούσας έρευνας είναι να οριστεί ποια είναι η στάση των κατοίκων της Καλύμνου απέναντι στο καλύμνικο ιδίωμα. Ταυτόχρονα, ως στόχο μας είναι να μελετήσουμε ποιες είναι γενικά τις στάσεις των ομιλητών της Καλύμνου όχι μόνο στο νησί που κατοικούν αλλά και υπόλοιπα νησιά των Δωδεκανήσων.

Με άλλα λόγια, στόχος μας είναι να μελετήσουμε τις απόψεις των ανθρώπων προς το ιδίωμα, τις περιστάσεις που το χρησιμοποιούν περισσότερο, αν η περιοχή κατοικίας επηρεάζει τη χρήση διαλέκτου και φυσικά να εντοπίσουμε αν υπάρχει κάποιο άλλο νησί στα Δωδεκάνησα που χρησιμοποιεί περισσότερο το τοπικό του ιδίωμα. Στην συνέχεια θα δοθεί έμφαση στο πρακτικό κομμάτι της, το οποίο είναι συνδεδεμένο με το θεωρητικό μέρος της παρούσας έρευνας. Σαφώς, θα αναλυθούν όλα τα δεδομένα, ώστε να μπορεί να διεξαχθεί ένα συμπέρασμα σχετικά με τους στόχους που έχουν οριστεί παραπάνω.

5.2 Μεθοδολογική Προσέγγιση

Στην παρούσα έρευνα έχει υιοθετηθεί η ποσοτική και η ποιοτική έρευνα ταυτόχρονα. Με αυτό τον τρόπο στοχεύουμε μέσα από τα αριθμητικά στοιχεία στη γενικευμένη διαπίστωση. Με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας, στοχεύουμε στη μεροληψία και όχι στην επίτευξη καθορισμένων γεγονότων. Γενικότερα, στην έρευνα έχουν υιοθετηθεί κλειστές μεθόδους, αφού στόχος μας είναι να ερευνηθούν οι μεταβλητές σχετικά με το φαινόμενο της μελέτης μας. Τα δεδομένα μας συλλέγονται και μετρούνται αυτόματα με ποσοστά, προκειμένου να εξεταστεί ο βαθμός της πιθανότητας. Η βοήθεια για την διεξαγωγή του δείγματος έγινε με τη δημιουργία ενός ερωτηματολογίου και με βάση αυτά τα δεδομένα θα πραγματοποιηθεί παρακάτω η ανάλυση (Bryman, 2017).

Αναλυτικότερα, η ποσοτική έρευνα όπως έχει αναφερθεί αφορά τις περισσότερες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, οι οποίες είναι κλειστές. Από την άλλη, για την ποιοτική έρευνα έχουν χρησιμοποιηθεί στο ερωτηματολόγιο κάποιες ανοιχτού τύπου ερωτήσεις που στόχο έχουν την κατανόηση των υποκειμενικών αντιλήψεων, στάσεων και απόψεων των ομιλητών/τριών. Τα ποιοτικά δεδομένα έχουν ως στόχο να βοηθήσουν και να συμπληρώσουν τα ποσοτικά δεδομένα. Τέλος, τα δεδομένα θα ταξινομηθούν σε θεματικές που στόχο έχουν την καλύτερη ανάλυση τους. Με την ομαδοποίηση των δεδομένων καταγράφονται οι απαντήσεις των ερωτώμενων, παρόλα αυτά θα επιλεγθούν κάποιες από αυτές στην εργασία μας για να μπορέσουμε να διεξάγουμε ένα συγκεκριμένο συμπέρασμα (Μαρκάκης, 2004).

5.3 Μέθοδος Δειγματοληψίας και Δείγμα

Δείγμα της παρούσας εργασίας αποτέλεσαν 120 ομιλητές/τριες κάτοικοι του νησιού της Καλύμνου. Το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στο «Facebook» και στο «Instagram». Το χρονικό διάστημα 20 Οκτωβρίου 2024 αναρτήθηκε ο πρώτος σύνδεσμος και το τελευταίο ερωτηματολόγιο απαντήθηκε 5 Δεκεμβρίου 2024. Στο ερωτηματολόγιο ατομικής συμπλήρωσης οι ερωτήσεις είναι είτε κλειστού ή ανοιχτού τύπου και οι ερωτώμενοι απαντούν μόνοι τους με βάση την δική τους άποψη (Bryman, 2017). Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν 120 άτομα,

ενώ στην αρχή είχαμε βάλει στόχο μόνο 50. Αυτά τα 120 άτομα, μόνοι τους επέλεξαν να αφιερώσουν λίγο χρόνο για την εκπόνηση της εργασίας μας.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο μέσω Google Drive, το οποίο κοινοποιήθηκε μέσω συνδέσμου σε ηλεκτρονική μορφή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα 120 ερωτηματολόγια, δηλαδή, το (100%) του δείγματος συλλέχθηκε με τη βοήθεια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η έρευνα μας έγινε μέσω ηλεκτρονικής μορφής, σαφώς γιατί αναζητούσαμε μεγάλο δείγμα ομιλητών/τριών της Καλύμνου και γιατί ήταν πιο εύκολο να απαντηθούν με ειλικρίνεια οι ερωτήσεις μας. Έτσι οι ερωτώμενοι, απαντούν στον χρόνο που επιθυμούν, χωρίς να επηρεάζονται από το δημιουργό του (Bryman, 2017).

Πριν την τελική εκπόνηση του ερωτηματολογίου έγινε έρευνα σε άλλες διπλωματικές εργασίες που αφορούσαν τοπικές διαλέκτους. Από αυτές τις εργασίες, μελετήθηκε κυρίως ο τρόπος διεξαγωγής των ερωτηματολογίων. Μετά την μελέτη των άλλων ερευνών, δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο στάλθηκε στον καθηγητή που επιβλέπει την έρευνα. Το τελικό ερωτηματολόγιο, παρέχει τις ίδιες ερωτήσεις με το αρχικό με κάποιες προσθήκες σχετικά με το δεύτερο μέρος του. Στη συνέχεια, πριν γίνει η ανάρτηση του ερωτηματολογίου στα μέσα κοινωνικής το τελικό ερωτηματολόγιο δόθηκε σε 5 άτομα από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον της ερευνήτριας, ώστε να βεβαιωθεί πως οι ερωτήσεις έχουν διατυπωθεί σωστά και πως είναι απόλυτα κατανοητές στον αναγνώστη, δημιουργώντας έτσι μια πιλοτική έρευνα (Babbie, 2011) .

5.4 Τρόπος δημιουργίας ερευνητικού εργαλείου

Το εργαλείο που επιλέξαμε για να πραγματοποιηθεί η παρούσα έρευνα είναι το ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο επιλέχθηκε γιατί, είναι ένα γρήγορο, εύχρηστο και αποτελεσματικό εργαλείο για τη συλλογή των δεδομένων μας. Κυριότερος στόχος κατά τη δημιουργία του ερωτηματολογίου είναι να είναι απλό και κατανοητό απέναντι στους ερωτώμενους. Το ερωτηματολόγιο δεν θα έπρεπε να δημιουργεί καμία σύγχυση στους ερωτώμενους, για αυτό το λόγο πριν την ανάρτηση του δόθηκε για εξέταση σε φιλικά πρόσωπα, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος μας (Babbie, 2011). Στην έναρξη του ερωτηματολογίου υπάρχει ένα μικρό κείμενο που ενημερώνει τους

ερωτώμενους σχετικά με τον σκοπό της έρευνας, τις προϋποθέσεις για τη συμπλήρωση του, τον πόσο πολύτιμο μας είναι ο χρόνος που αφιερώνουν και πως όλα τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα, αφού ακολουθούμε όλους τους κανόνες της ερευνητικής ιδεολογίας (Babbie, 2011).

Το παρόν ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε τρεις ενότητες, στην ενότητα των «*Δημογραφικών Στοιχείων*», στην δεύτερη ενότητα που αφορά τις «*Στάσεις των Καλύμνιων απέναντι στο τοπικό ιδίωμα*» και στην τρίτη ενότητα που αφορά «*Στάσεις Καλύμνιων απέναντι στα άλλα Δωδεκανησιακά ιδιώματα*». Στις παραπάνω ενότητες, υπάρχει ξεκάθαρη διευκρίνηση για το θέμα της ενότητας και επεξηγεί στους ερωτώμενους για λέξεις που μπορεί να τους είναι άγνωστες. Πιο συγκεκριμένα, στη δεύτερη ενότητα καταγράφεται πως ως τοπικό ιδίωμα της Καλύμνου θεωρούμε τα "Καλύμνικα". Το ερωτηματολόγιο συμπεριλαμβάνει κυρίως κλειστού τύπου ερωτήσεις, οι οποίες θα βοηθήσουν στη διεξαγωγή ποσοτικών δεδομένων, τα οποία είναι πιο εύκολα στην ανάλυση και στη διεξαγωγή δεδομένων. Επίσης, υπάρχουν κάποιες ποιοτικές ερωτήσεις στις οποίες ζητάμε από τους ερωτώμενους να μας γράψουν τη γνώμη τους σχετικά με τα τοπικά ιδιώματα, βοηθώντας μας να διεξάγουμε καλύτερα συμπεράσματα για τη στάση των ομιλητών/τριών σχετικά με τα τοπικά ιδιώματα. Το λογισμικό που χρησιμοποιήσαμε για τη δημιουργία του ερωτηματολογίου είναι το Google Form, το οποίο είναι μια εφαρμογή της Google για έρευνες. Με τη βοήθεια αυτού του λογισμικού τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε πραγματικό χρόνο και συλλέχθηκαν γρήγορα και αυτόματα. Στη συνέχεια, με τη βοήθεια της ίδιας εφαρμογής δημιουργήθηκαν γραφήματα σχετικά με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων.

Το ερωτηματολόγιο ξεκινάει με 4 ερωτήσεις δημογραφικών στοιχείων σχετικά με το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και την περιοχή του νησιού που κατοικούν οι ερωτώμενοι. Στη συνέχεια, ακολουθούν οι δύο ενότητες για τις στάσεις των ομιλητών απέναντι στο τοπικό ιδίωμα της Καλύμνου, αλλά και τις στάσεις που έχουν απέναντι στα άλλα Δωδεκανησιακά ιδιώματα αντίστοιχα. Στην δεύτερη ενότητα που αφορά τις στάσεις των ομιλητών/τριών απέναντι στο τοπικό ιδίωμα υπάρχουν 10 ερωτήσεις. Από αυτές τις 10, οι 9 είναι κλειστού τύπου. Η πρώτη όμως ερώτηση είναι ανοιχτού τύπου και ζητάει από τους ερωτώμενους να καταγράψουν αν γνωρίζουν το τοπικό ιδίωμα της Καλύμνου και αν το χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή.

Στη δεύτερη ερώτηση γίνεται μια σύγκριση των δύο μεγαλύτερων περιοχών του νησιού, αναζητώντας να μάθουμε σε ποια περιοχή μιλάνε περισσότερο με διάλεκτο. Στην τρίτη και την τέταρτη ερώτηση αναζητάμε πληροφορίες σχετικά με τα συναισθήματα των ομιλητών για την τοπική διάλεκτο. Στην ερώτηση πέντε και έξι εμβαθύνουμε λίγο περισσότερο, για να καταλάβουμε αν θεωρούν πως οι διάλεκτοι πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο στον τόπο προέλευσης τους και αν έχουν την ίδια αξία με την Κοινή Ελληνική Γλώσσα. Στις υπόλοιπες τέσσερις ερωτήσεις, αναζητούμε αν οι ερωτώμενοι θεωρούν πως τα τοπικά ιδιώματα μπορούν να επηρεάσουν ή αν η χρήση των τοπικών ιδιωμάτων σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο, το επάγγελμα και την κοινωνική τους ζωή.

Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου υπάρχουν 5 μόνο ερωτήσεις, από τις οποίες οι 2 είναι ανοιχτού τύπου, ενώ οι άλλες 3 κλειστού τύπου ερωτήσεις. Στην πρώτη ερώτηση αυτής της ενότητας προσπαθούμε να καταλάβουμε ποια είναι η γνώμη των ερωτώμενων σχετικά με τα τοπικά ιδιώματα των άλλων νησιών, αν χρησιμοποιούν δηλαδή το ιδίωμα «ναι» ή «όχι». Στη δεύτερη ερώτηση, εξετάζουμε τον παράγοντα αν η χρήση ιδιώματος γίνεται μόνο στα μικρά νησιά. Η τρίτη ερώτηση η οποία είναι ανοιχτού τύπου, ζητάμε να μας εξηγήσουν αν οι κάτοικοι της Καλύμνου, στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα και να μας εξηγήσουν τους λόγους. Στην τέταρτη ερώτηση αυτής της ενότητας, προσπαθούμε να ελέγξουμε αν το ιδίωμα της Καλύμνου είναι καλύτερο από των άλλων νησιών και στην τελευταία ερώτηση που είναι ανοιχτού τύπου, εξετάζουμε ποιο από τα νησιά των Δωδεκανήσων χρησιμοποιεί περισσότερο την τοπική τους διάλεκτο.

Για τη δημιουργία του ερωτηματολογίου καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια, γιατί αναζητήσαμε ερωτήσεις που να είναι απλές και κυρίως κατανοητές στους ερωτώμενους. Οι ερωτήσεις δεν τοποθετήθηκαν με τυχαία σειρά, όλες έχουν έναν συγκεκριμένο σκοπό για να διεξάγουμε τα απαραίτητα συμπεράσματα στην έρευνα μας. Τέλος, να επισημανθεί πως οι ερωτήσεις αφορούσαν μόνο ομιλητές και κάτοικους της Καλύμνου, άρα αυτό περιόριζε το δείγμα μας ακόμη περισσότερο. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου θα μας βοηθήσουν στην ποσοτικοποίηση των δεδομένων, ενώ οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, τοποθετούνται στο ποιοτικό κομμάτι της έρευνας. Αυτές θα μας δώσουν ενδιαφέρουσες απαντήσεις και ουσιαστικές πληροφορίες από τους ερωτώμενους (Holmes, 2022).

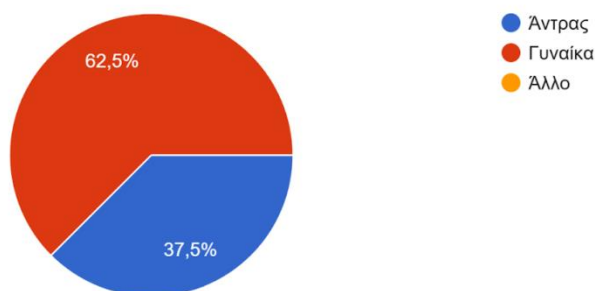
5.5 Παρουσίαση και Ανάλυση των δεδομένων

Στην παρούσα εργασία, όπως έχει αναφερθεί, ως ερευνητικό εργαλείο αξιοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η έρευνα να είναι ποσοτική. Σε αυτό το κεφάλαιο, θα αναλυθούν και θα παρουσιαστούν όλα τα δεδομένα μας τα οποία συλλέχθηκαν από τα ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια ατομικής συμπλήρωσης και τα ποσοστά βγήκαν αυτόματα από τα υπολογιστικά φύλλα της εφαρμογής Google Drive.

5.5.1 Δημογραφικά και Προσωπικά στοιχεία των συμμετεχόντων

Στην πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στις ερωτήσεις (1-4) παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Αναλυτικότερα, στην πρώτη ερώτηση αναφέρεται το φύλο των συμμετεχόντων. Στο πρώτο γράφημα λοιπόν, γίνεται αντιληπτό πως συμμετείχαν 120 άτομα από τα οποία το 62,5% δήλωσε πως είναι Γυναίκα (75 άτομα) και το υπόλοιπο 37,5% δήλωσε πως είναι Άντρας (45 άτομα), ενώ κανένας δεν δήλωσε την επιλογή Άλλο. Επομένως, παρατηρείται ανισότητα σχετικά με το φύλο των ομιλητών/τριών και δεν θα μπορούσαμε να το επιλέξουμε ως μοναδικό παράγοντα για να θέσουμε συμπέρασμα σχετικά με τις στάσεις.

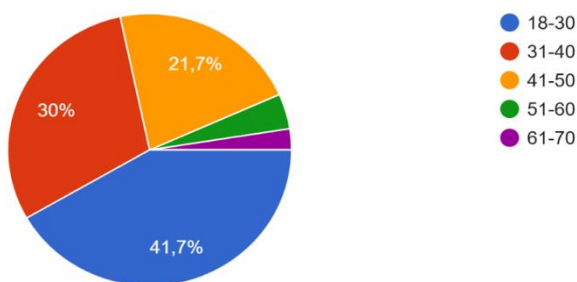
1) Ποιο είναι το φύλο σας;
120 απαντήσεις

Γράφημα 1: Φύλο Συμμετεχόντων

Στη δεύτερη ερώτηση αναζητάμε στοιχεία σχετικά με την ηλικία των συμμετεχόντων. Έχουμε κατηγοριοποιήσει την ηλικία σε πέντε ηλικιακές ομάδες. Στο δεύτερο γράφημα παρουσιάζονται αναλυτικά πως υπάρχει μεγάλη απόκλιση στις συμμετοχές των ηλικιακών ομάδων. Πιο συγκεκριμένα, από τα 120 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα το 41,7 % (50 άτομα) ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 18-30. Το 30% (36 άτομα) στην ηλικιακή ομάδα 31-40, το 21,7% (26 άτομα) κυμαίνεται από 41 έως 50, ενώ έχουμε μόνο ένα μικρό ποσοστό 4,2% (5 άτομα) που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 51-60 και ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό 2,5% (3 άτομα) που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 61-70. Αυτό το αποτέλεσμα, παρόλο που έχει μεγάλη απόκλιση είναι θετικό για εμάς, καθώς θα εξετάσουμε τις στάσεις των ομιλητών στις νεότερες ηλικίες.

2) Σε ποιο ηλικιακό επίπεδο ανήκετε;
120 απαντήσεις

Γράφημα 2: Ηλικία Συμμετεχόντων

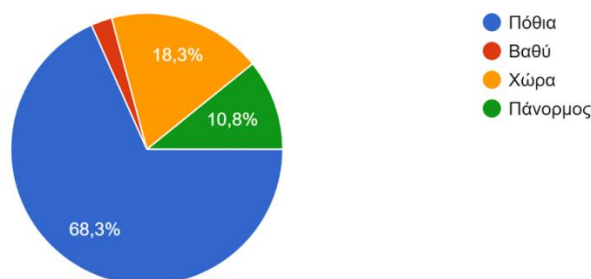
Στην τρίτη ερώτηση εξετάζεται η περιοχή της Καλύμνου που κατοικούν οι συμμετέχοντες. Αυτή η ερώτηση αποτελεί βασικό παράγοντα, καθώς η περιοχή που μεγαλώνει ένας άνθρωπος έχει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των στάσεων και των αντιλήψεων τους σχετικά με τη χρήση των τοπικών διαλέκτων και τα ακούσματα στα οποία εκτίθεται. Ένας σημαντικός παράγοντας για τη διατήρηση των τοπικών διαλέκτων, άρα της μητρικής γλώσσας των ομιλητών είναι η συχνότητα που έρχεται ο ομιλητής σε επαφή και αυτό επηρεάζεται από την περιοχή διαμονής του (Holmes,

2022). Έτσι στο γράφημα 3 από τους 120 συμμετέχοντες το 68,3% (82 άτομα) κατοικούν στην περιοχή της Πόθιας, 18,3% (22 άτομα) στην περιοχή της Χώρας, το 10,8% (13 άτομα) στην περιοχή του Πάνορμου και ένα 2,5% (3 άτομα) στο Βαθύ.

3) Σε ποια περιοχή της Καλύμνου κατοικείτε:

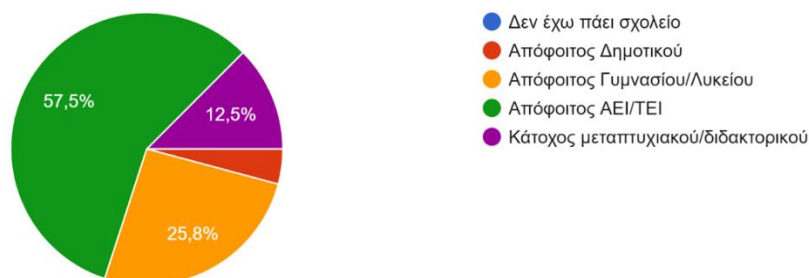
120 απαντήσεις

Γράφημα 3: Τόπος Διαμονής Συμμετεχόντων

Στην τέταρτη ερώτηση παρουσιάζεται το μορφωτικό επίπεδο των ομιλητών, το οποίο επηρεάζει ως ένα βαθμό τις στάσεις των ομιλητών. Πιο συγκεκριμένα από τους 120 συμμετέχοντες (69 άτομα) δηλαδή το 57,5% είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, το 25,8% (31 άτομα) είναι απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου, το 12,5% (15 άτομα) κάτοχοι μεταπτυχιακού και μόνο ένα 4,2% (5 άτομα) απόφοιτοι Δημοτικού, ενώ δεν υπήρξε κανένας συμμετέχων που να μην έχει πάει σχολείο.

4) Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;
120 απαντήσεις

Γράφημα 4: Μορφωτικό Επίπεδο Συμμετεχόντων

5.5.2 Στάσεις Καλύμνιων απέναντι στο τοπικό ιδίωμα

Σε αυτή την ενότητα του ερωτηματολογίου, ως στόχο έχουμε να ερευνήσουμε τις στάσεις των ομιλητών απέναντι στο γλωσσικό τους ιδίωμα. Οι στάσεις των ομιλητών απέναντι στη γλώσσα τους ή σε άλλες γλώσσες, έχουν μια υποκειμενική διάσταση και αυτό καλούμαστε να ερευνήσουμε σε αυτό το κομμάτι του ερωτηματολογίου. Σε αυτό το μέρος του ερωτηματολογίου υπάρχουν 10 ερωτήσεις (1-10), οι οποίες αφορούν τις στάσεις των ομιλητών απέναντι στο τοπικό ιδίωμα της Καλύμνου, τα λεγόμενα «Καλύμνικα».

Στην ερώτηση 1 ερευνάται αν γνωρίζουν το τοπικό ιδίωμα της Καλύμνου και αν οι ομιλητές το χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή. Σε αυτή την ερώτηση επιλέξαμε να είναι ανοιχτού τύπου ώστε να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη του ερωτώμενου και να συλλέξουμε δεδομένα που δεν είχαμε προβλέψει αρχικά. Σε αυτή την ερώτηση απάντησαν όλοι οι ερωτώμενοι και παρακάτω καταγράφονται οι απαντήσεις τους. Οι απαντήσεις των ομιλητών/τριών, χωρίζονται κυρίως στις εξής κατηγορίες. Οι μισοί το γνωρίζουν και το χρησιμοποιούν καθημερινά (20%) , άλλα το γνωρίζουν αλλά δεν το χρησιμοποιούν (75%) και ελάχιστοι είναι αυτοί που δεν το γνωρίζουν καθόλου (5%). Αποφασίστηκε με τη βοήθεια ενός πίνακα να τοποθετηθούν οι απαντήσεις για να είναι καλύτερες στην ανάλυση των δεδομένων.

Απαντήσεις	Αριθμοί Απαντήσεων
Γνωρίζουν & Χρησιμοποιούν καθημερινά	24

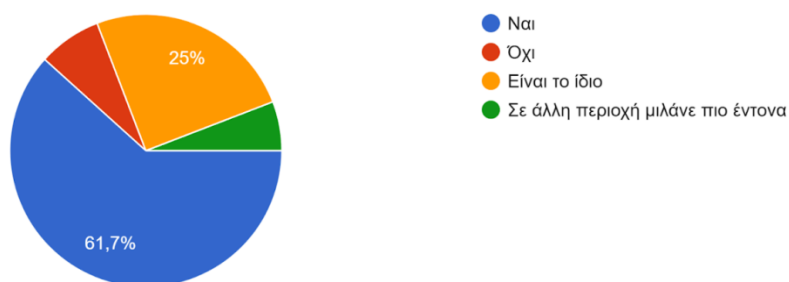
Γνωρίζουν, αλλά δεν χρησιμοποιούν 90
συχνά

Δεν γνωρίζουν & δεν χρησιμοποιούν 6

Πίνακας 2: Γνωρίζετε το Καλύμνικο ιδίωμα; (Αν ναι, το χρησιμοποιείται στην καθημερινότητά σας;)

Στη δεύτερη ερώτηση διερευνάται η γνώμη των ομιλητών/τριών σχετικά με τον αν στην περιοχή της Χώρας χρησιμοποιούν τα Καλύμνικα περισσότερο σε σχέση με την Πόθια. Στο Γράφημα 5 παρατηρούμε πως με μεγάλη απόκλιση το 61,7%, δηλαδή 74 άτομα απάντησαν Ναι, το 25% (30 άτομα) απάντησαν που είναι το ίδιο, ένα 5,8% επέλεξε να απαντήσει πως σε άλλη περιοχή είναι πιο έντονα και το 7,5% (9 άτομα) απάντησα όχι. Σε αυτό το μέρος αξίζει να αναφερθεί πως η περιοχή της Πόθιας είναι το κέντρο του νησιού, ενώ στη Χώρα εμβαθύνουμε σε ένα μικρότερο μέρος του νησιού που μοιάζει με χωριό. Με άλλα λόγια το θετικό ποσοστό 61,7% που επιβεβαιώνει την χρήση των Καλύμνικων στην περιοχή του χωριού, συνδέεται με τη θεωρία πως οι γεωγραφικές ποικιλίες χρησιμοποιούνται κυρίως στα επαρχιακά περιβάλλοντα.

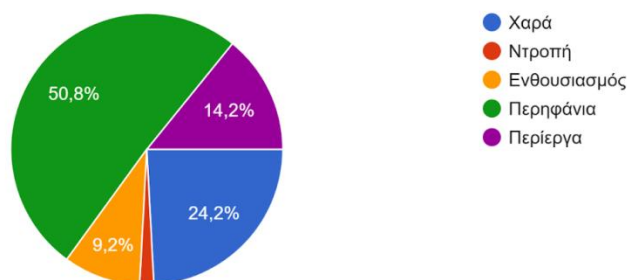
2) Θεωρείτε πως στη Χώρα της Καλύμνου χρησιμοποιούν περισσότερο τα καλύμνικα σε σχέση με την Πόθια;
120 απαντήσεις

Γράφημα 5: Θεωρείτε πως στη Χώρα της Καλύμνου χρησιμοποιούν περισσότερο τα καλύμνικα σε σχέση με την Πόθια;

Στην τρίτη ερώτηση οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα πως νιώθουν που μιλάνε το τοπικό τους ιδίωμα. Στο γράφημα 6 διαπιστώνουμε πως οι απαντήσεις ποικίλουν. Το μεγαλύτερο ποσοστό, 50,8% απάντησε (61 άτομα) πως νιώθει περηφάνια που μιλάει το τοπικό ιδίωμα, το 24,2% (29 άτομα) αισθάνονται χαρά, το 14,2% νιώθει περίεργα που τα χρησιμοποιεί. Ένα 9,2% (9 άτομα) αισθάνονται ενθουσιασμό, ενώ υπάρχει ένα μικρό ποσοστό 1,7% (2 άτομα) που νιώθουν ντροπή. Το γεγονός πως μόνο δύο άτομα νιώθουν ντροπή μας δίνει μια θετική στάση για τα συναισθήματα των ομιλητών/τριών σχετικά με την χρήση του τοπικού ιδιώματος. Αξίζει να τονιστεί πως από το 50,8%, δηλαδή από τα 61 άτομα που απάντησαν πως νιώθουν περηφάνια τα 21 άτομα ανήκουν σε ηλικία 18-30 ετών, τα 16 είναι σε ηλικία από 31-40 και τα υπόλοιπα ανήκουν σε ηλικία 41-50 και άνω. Θετικό στοιχείο, τα νέα άτομα του νησιού νιώθουν θετικά συναισθήματα.

3) Πως νιώθετε που μιλάτε Καλύμνικα;
120 απαντήσεις

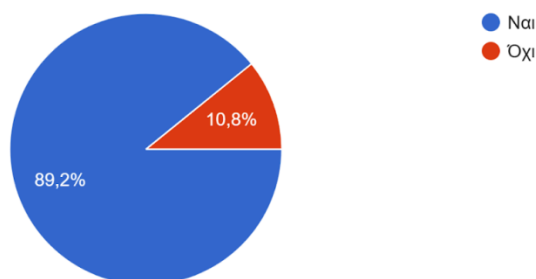

Γράφημα 6: Πώς νιώθετε που μιλάτε Καλύμνικα;

Στην τέταρτη ερώτηση αναζητάμε αν οι ομιλητές θα ήθελαν να χρησιμοποιούν οι επόμενες γενιές το τοπικό τους ιδίωμα. Αξιοσημείωτο το γεγονός, που θα φανεί στο Γράφημα 7 πως από τους 120 που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, το 89,2% (107 άτομα) απάντησαν Ναι, ενώ μόνο το 10,8% (13 άτομα) απάντησαν Όχι. Πιο συγκεκριμένα, από τα 107 άτομα που απάντησαν θετικά οι 63 είναι γυναίκες, ενώ οι

44 είναι άντρες. Επιπλέον, τα 40 άτομα είναι σε ηλικία 18-30 και είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, ενώ τα 27 άτομα ανήκουν στην ηλικία 31-40, οι οποίοι είναι και αυτοί απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ.

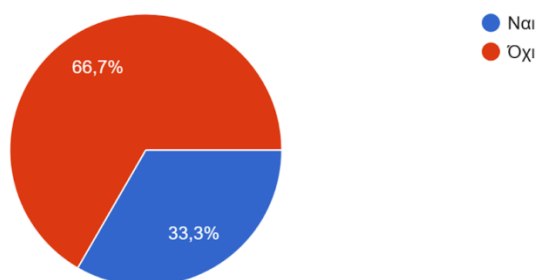
4) Θα θέλατε οι επόμενες γενιές να χρησιμοποιούν το τοπικό ιδίωμα;
120 απαντήσεις

Γράφημα 7: Θα θέλατε οι επόμενες γενιές να χρησιμοποιούν το τοπικό ιδίωμα;

Στην ερώτηση 5 ερευνάται αν οι διάλεκτοι και τα τοπικά ιδιώματα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο στον τόπο προέλευσης τους. Στο Γράφημα 8 γίνεται αντιληπτό πως το 66,7% (80 άτομα) απάντησαν Όχι, ενώ το 33,3% (40 άτομα) απάντησαν Ναι. Άλλο ένα θετικό στοιχείο, καθώς το διπλάσιο ποσοστό απάντησε πως δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται οι διάλεκτοι και τα τοπικά ιδιώματα μόνο στον τόπο προέλευσης τους. Από το 66,7% τα 39 άτομα είναι σε ηλικία 18-30, ετών και μάλιστα είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, πράγμα που μας δείχνει πως ένα ποσοστό από τα νέα παιδιά θεωρούν πως δεν πρέπει να χρησιμοποιούν το τοπικό τους ιδίωμα μόνο στον τόπο προέλευσης τους.

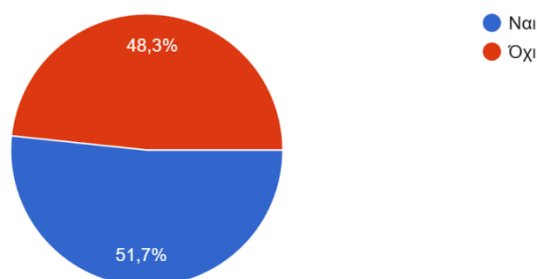
5) Πιστεύετε ότι οι διάλεκτοι και τα τοπικά ιδιώματα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο στον τόπο προέλευσης τους;
120 απαντήσεις

Γράφημα 8: Πιστεύετε ότι οι διάλεκτοι και τα τοπικά ιδιώματα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο στον τόπο προέλευσής τους;

Η ερώτηση 6 εξετάζει την άποψη των ομιλητών/τριών αν τα τοπικά ιδιώματα και οι διάλεκτοι είναι ίσα με την Κοινή Ελληνική Γλώσσα. Στο Γράφημα 9 καταγράφεται πως οι απαντήσεις είναι πολύ κοντά και δεν μπορούμε να βγάλουμε ξεκάθαρο συμπέρασμα. Από τα 120 άτομα το 61,7% (62 άτομα) έχουν απαντήσει Ναι, ενώ το 48,3% (58 άτομα), απάντησαν Όχι. Έτσι, καταλαβαίνουμε πως η μικρή διαφορά στις απαντήσεις δεν αποτελεί ξεκάθαρη ένδειξη και έτσι δεν μπορούμε να βγάλουμε κάποιο σχετικό σχόλιο.

6) Θεωρείται ότι τα τοπικά ιδιώματα και οι διάλεκτοι είναι ίσα σε σχέση με την Κοινή Ελληνική Γλώσσα;
120 απαντήσεις

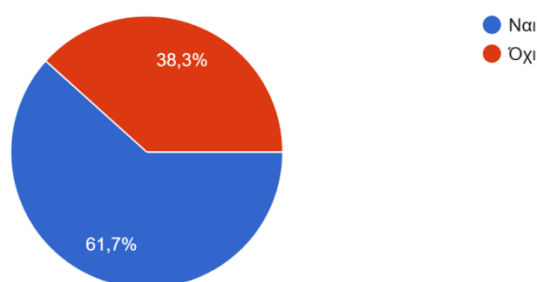
Γράφημα 9: Θεωρείται ότι τα τοπικά ιδιώματα και οι διάλεκτοι είναι ίσα σε σχέση με την Κοινή Ελληνική Γλώσσα;

Η ερώτηση 7 εξετάζει αν η χρήση των διαλέκτων μπορεί να επηρεάσει την κοινωνική ή την επαγγελματική ζωή των ατόμων. Η ερώτηση συνδέεται με την επόμενη την 8 που θα επακολουθήσει. Στο γράφημα 10 το 61,7% (74 άτομα) απάντησαν Ναι πως επηρεάζει την κοινωνική και την επαγγελματική ζωή των ατόμων. Το 38,3% (46 άτομα) απάντησαν Όχι. Στην ερώτηση συνάφειας που ακολουθεί σε όσους απάντησαν Ναι, σχετικά με τον τρόπο που επηρεάζει το 60% απάντησαν Αρνητικά και το 40% απάντησαν Θετικά, όπως θα παρουσιαστεί παρακάτω στο Γράφημα 11.

Πιο συγκεκριμένα, στο ερώτημα 7 θα γίνει αντιληπτό από το 60% που απάντησαν Αρνητικά τα 28 άτομα είναι σε ηλικία 18-30 και όλοι είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και όλοι θεωρούν πως επηρεάζονται αρνητικά. Αυτή η ένδειξη μας δείχνει πως αυτό είναι ένα ενδεχόμενο σχολιασμού.

7) Πιστεύετε πως η χρήση διαλέκτου από κάποιον μπορεί να επηρεάσει την κοινωνική ή την επαγγελματική του ζωή;

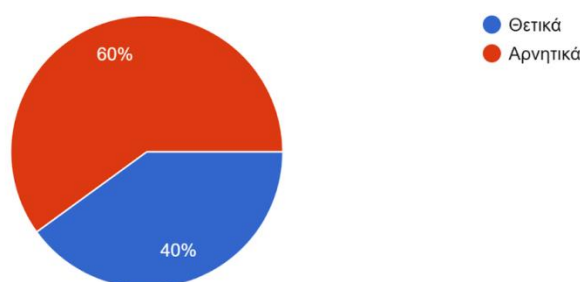
120 απαντήσεις

Γράφημα 10: Πιστεύετε πως η χρήση διαλέκτου από κάποιον μπορεί να επηρεάσει την κοινωνική ή την επαγγελματική του ζωή;

8) Με ποιον τρόπο;

120 απαντήσεις

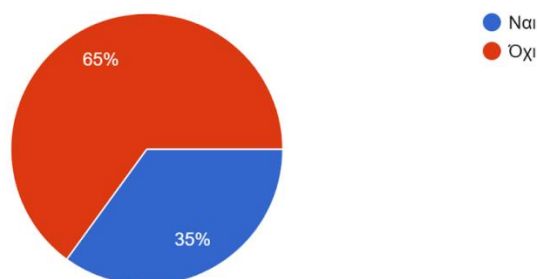

Γράφημα 11: Με ποιον τρόπο;

Στην ερώτηση 9 εξετάζει αν η χρήση τοπικών διαλέκτων σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων. Στο Γράφημα 12 διαπιστώνεται πως το 65% (τα 78 άτομα) απάντησαν Όχι και το 35% (τα 42 άτομα) άτομα απάντησαν Ναι. Τα 42 άτομα που απάντησαν Ναι οι 22 είναι γυναίκες και οι 20 άντρες. Από αυτούς οι 25 είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, οι 10 κάτοχοι μεταπτυχιακού και οι 7 Απόφοιτοι Δημοτικού. Συμπεραίνεται, λοιπόν, πως με βάση τα παραπάνω, οι συμμετέχοντες του

ερωτηματολογίου αντιμετωπίζουν είτε με αμφισβήτηση είτε με σκέψη το στερεότυπο πως οι γεωγραφικές ποικιλίες συνδέονται με το μορφωτικό επίπεδο των ομιλητών/τριών τους.

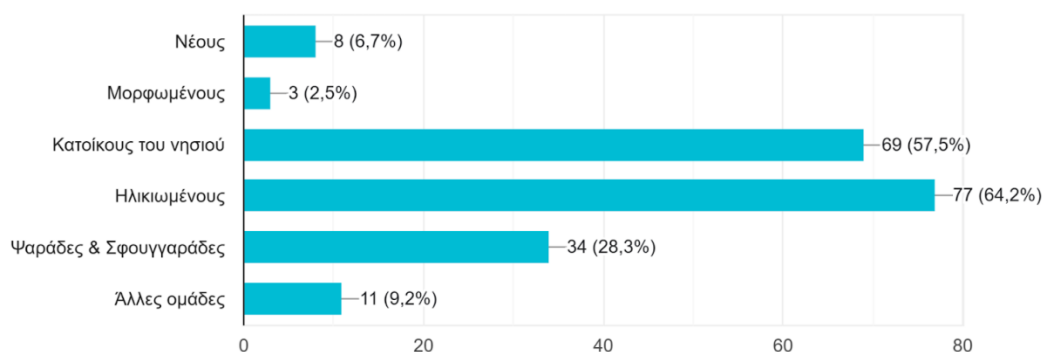
9) Η χρήση τοπικών διαλέκτων σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων;
120 απαντήσεις

Γράφημα 12: Η χρήση τοπικών διαλέκτων σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων;

Στην ερώτηση 10, που είναι η τελευταία για αυτή την ενότητα ερευνάται σε ποιες περιπτώσεις συναντάμε ομιλητές του τοπικού ιδιώματος της Καλύμνου. Στο Γράφημα 13 το 64,2% (77 άτομα) επέλεξαν στους Ηλικιωμένους, δεύτερη κατά σειρά έρχονται οι κάτοικοι του νησιού με το 57,5% (69 άτομα) κάτοικοι του νησιού, το 28,3% (34 άτομα) επέλεξαν Ψαράδες & Σφουγγαράδες, το 9,2% (11 άτομα) επέλεξαν Άλλες Ομάδες και ένα μικρό ποσοστό 6,7% (8 άτομα) επέλεξαν τους Νέους.

10) Σε ποιες περιπτώσεις συνιστάται πιο συχνά η τοπική διάλεκτος;
120 απαντήσεις

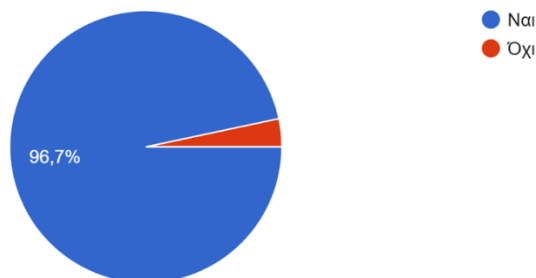
Γράφημα 13: Σε ποιες περιπτώσεις συνιστάται πιο συχνά η τοπική διάλεκτος;

5.5.3 Στάσεις Καλύμνιων απέναντι στα άλλα Δωδεκανησιακά ιδιώματα

Στην τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου, ο στόχος που έχουμε θέσει είναι να διερευνηθεί ο τρόπος που αντιμετωπίζουν οι ομιλητές/τρίες της Καλύμνου τα άλλα Δωδεκανησιακά ιδιώματα. Στο τρίτο λοιπόν μέρος του ερωτηματολογίου υπάρχουν 5 ερωτήσεις (1-5) που στόχο έχουν να προβληματίσουν τους ερωτώμενους και να μας απαντήσουν με βάση τις δικές τους προσωπικές εμπειρίες.

Στην πρώτη ερώτηση αναζητάμε την άποψη των ομιλητών/τριών σχετικά με το αν στα άλλα νησιά των Δωδεκανήσων χρησιμοποιούνται τα τοπικά ιδιώματα. Στο Γράφημα 14, από τους 120 που απάντησαν το 96,7% (116 άτομα) απάντησαν Ναι και το 3,3% (4 άτομα) απάντησαν Όχι. Η απόκλιση σε αυτές τις δύο απαντήσεις είναι τεράστια και όπως φαίνεται η πλειοψηφία βάση των προσωπικών τους εμπειριών θεώρησε πως τα ιδιώματα των Δωδεκανήσων χρησιμοποιούνται ακόμα και σήμερα σε όλα τα νησιά. Πιο συγκεκριμένα, από τα 116 άτομα που απάντησαν Ναι οι 70 είναι γυναίκες και οι υπόλοιποι 46 άντρες.

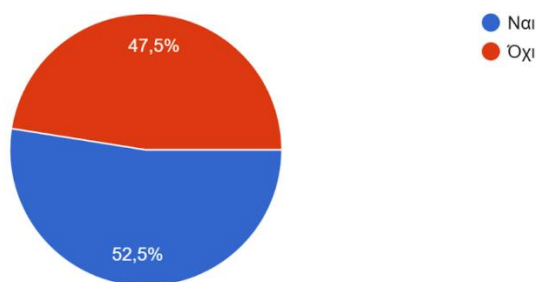
1) Πιστεύετε στα άλλα νησιά των Δωδεκανήσων οι άνθρωποι μιλάνε με τοπικό ιδίωμα;
120 απαντήσεις

Γράφημα 14: Πιστεύετε στα άλλα νησιά των Δωδεκανήσων οι άνθρωποι μιλάνε με τοπικό ιδίωμα;

Στην ερώτηση δύο οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν στο ερώτημα σχετικά με αν τα τοπικά ιδιώματα χρησιμοποιούνται κυρίως στα μικρότερα νησιά. Στο Γράφημα 14 το 52,5% (63 άτομα) απάντησαν Ναι και το 47,5 (57 άτομα) απάντησαν Όχι. Οι στάσεις των ομιλητών/τριών τείνουν και στις δύο απόψεις, κάποιοι θεωρούν πως μόνο στα μικρά νησιά χρησιμοποιούν τοπικά ιδιώματα, ενώ κάποιοι άλλοι θεωρούν το αντίθετο. Το αποτέλεσμα, όμως τείνει περισσότερο στην στάση πως στα μικρότερα νησιά επικρατεί το τοπικό ιδίωμα, επιβεβαιώνοντας το γεγονός πως η γεωγραφική διάσταση επηρεάζει τις τοπικές διαλέκτους. Αναλυτικότερα, από τα 57 άτομα που απάντησαν Ναι τα 38 είναι γυναίκες και οι 19 είναι άντρες. Επιπλέον, τα 8 άτομα είναι Κάτοχοι Μεταπτυχιακού, τα 37 άτομα είναι Απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, τα 18 άτομα είναι Απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου και 3 άτομα Απόφοιτοι Δημοτικού.

2) Θεωρείται πως η χρήση τοπικού ιδιώματος επικρατεί κυρίως στα μικρότερα νησιά;
120 απαντήσεις

Γράφημα 15: Θεωρείται πως η χρήση τοπικού ιδιώματος επικρατεί κυρίως στα μικρότερα νησιά;

Στην ερώτηση τρία έχει τοποθετηθεί μια ερώτηση ανοιχτού τύπου σχετικά με τους ανθρώπους της Καλύμνου αν στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα και για ποιον λόγο συμβαίνει αυτό. Σε αυτή την ερώτηση απάντησαν οι ερωτώμενοι γραπτά και οι απαντήσεις θα τοποθετηθούν στο παράρτημα Γ. Οι απαντήσεις χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες κάποιοι απαντούν πως δεν γνωρίζουν, κάποιοι απάντησαν όχι, οι περισσότεροι όμως απάντησαν θετικά στην στήριξη του τοπικού ιδιώματος. Στις θετικές απαντήσεις έχουν καταγραφεί διάφορες απόψεις σχετικά με τους λόγους, που

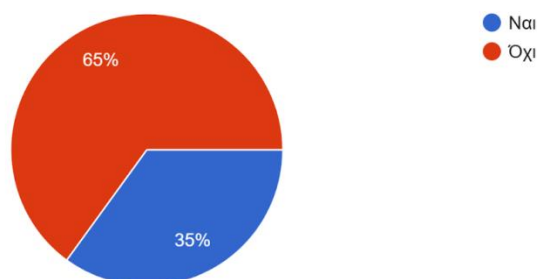
στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα. Οι κυριότεροι λόγοι είναι γιατί αγαπούν τον τόπο τους, κάποιοι το κάνουν λόγο περηφάνιας, άλλοι γιατί έχουν μάθει και προσπαθούν να κρατήσουν στην μνήμη τους τη γλώσσα των γονιών τους και των προγόνων τους, άλλοι θεωρούν πως είναι θέμα συνήθειας, ενώ άλλοι το θεωρούν ως στοιχείο της ταυτότητας τους.

Απαντήσεις	Αριθμοί Απαντήσεων
Δεν γνωρίζουν	6
Όχι	9
Στηρίζουν τοπικό ιδίωμα	105

Πίνακας 3: Θεωρείται πως στο νησί της Καλύμνου οι άνθρωποι στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα; (Αν ναι, γιατί συμβαίνει αυτό)

Στην τέταρτη ερώτηση ερευνάται αν οι Καλύμνιοι θεωρούν πως το δικό τους ιδίωμα είναι καλύτερο από των υπόλοιπων νησιών. Στο Γράφημα 15 παρουσιάζεται πως το 65% (78 άτομα) απάντησαν Όχι και το 35% (42 άτομα) απάντησαν Ναι. Από τα 78 άτομα που απάντησαν Όχι, τα 51 είναι γυναίκες και τα άλλα 27 είναι άντρες. Τα 46 άτομα είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, τα 16 κάτοχοι μεταπτυχιακού και τα 31 είναι απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου. Από τα αποτελέσματα, θα μπορούσε να διεξαχθεί το συμπέρασμα πως αρκετά άτομα παρόλο που είναι η μειοψηφία θεωρούν πως το ιδίωμα της Καλύμνου είναι καλύτερο από των άλλων νησιών.

4) Πιστεύετε πως το καλύμνικο ιδίωμα είναι καλύτερο από των υπόλοιπων νησιών;
120 απαντήσεις

Γράφημα 16: Πιστεύετε πως το καλύμνικο ιδίωμα είναι καλύτερο από των υπόλοιπων νησιών;

Η ερώτηση 5 είναι η τελευταία του ερωτηματολογίου και είναι ανοιχτού τύπου, σε αυτή αναζητάμε μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες και τα ταξίδια των ομιλητών/τριών σε ποιο των Δωδεκανήσων χρησιμοποιούν περισσότερο τοπική διάλεκτο. Οι απαντήσεις θα καταγραφούν στο παράρτημα Δ και θα τοποθετηθούν σε κατηγορίες. Ακολουθεί η κατηγοριοποίηση των απαντήσεων και συνολικός αριθμός για κάθε κατηγορία.

Νησιά	Απαντήσεις Ερωτώμενων
Ρόδος	25
Κως	20
Κάλυμνος	13
Λέρος	12
Κάρπαθος	6
Νίσυρος	3
Σύμη	4
Πάτμος	3
Λειψοί	5
Μικρότερα Νησιά (Χάλκη, Ψέριμος, 6 Αστυπάλαια)	

Πίνακας 4: Ποιο νησί των Δωδεκανήσων πιστεύετε χρησιμοποιεί στην καθημερινή του ζωή τοπική διάλεκτο; (Σκεφτείτε από τις προσωπικές σας εμπειρίες και τα ταξίδια σας στα γύρω νησιά)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Συζήτηση αποτελεσμάτων έρευνας

Στην παρούσα έρευνα, τα ερευνητικά μας ερωτήματα αποτέλεσαν αρωγό για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τις στάσεις και τις αντιλήψεις των ομιλητών/τριών της Καλύμνου απέναντι στο τοπικό τους ιδίωμα και απέναντι στα υπόλοιπα τοπικά ιδιώματα των Δωδεκανήσων. Οι κοινωνικές και γλωσσικές αντιλήψεις οι οποίες είναι διαδεδομένες στην τοπική κοινωνία, επηρεάζουν σαφώς την αξιολόγηση. Πιο συγκεκριμένα, αφού έχουμε παραθέσει παραπάνω σε γραφήματα τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου θα προχωρήσουμε στην ανάλυση των συμπερασμάτων και θα καταγραφούν παρατηρήσεις με βάση τα δεδομένα που συλλέχθηκαν.

Πρώτα από όλα, λαμβάνοντας υπόψη το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου στο οποίο παρουσιάζονται τα δημογραφικά δεδομένα θα καταλάβουμε πως δεν μας βοηθούν όλοι οι παράγοντες να καταλήξουμε σε κάποιο συμπέρασμα. Αναλυτικότερα, το φύλο το οποίο αναλύθηκε στο Γράφημα 1 εντοπίζουμε μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών από ότι των ανδρών. Το δείγμα των ανδρών δεν επαρκεί, ώστε να πραγματοποιηθεί σύγκριση με βάση των παράγοντα του φύλου. Στον παράγοντα του φύλου λοιπόν, δεν μπορούν να εντοπιστούν επαρκώς οι διαφορές στις απόψεις σε σχέση με το θέμα που μελετάμε. Στον παράγοντα ηλικία, η οποία αποτυπώνεται στο Γράφημα 2, τα πράγματα είναι εμφανώς καλύτερα αφού έχουν δείγμα από ομιλητές/τριες ηλικίας 18-70 ετών. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στο γεγονός πως το ερωτηματολόγιο διαδόθηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Άξιο παρατήρησης πως το ποσοστό συμμετοχής νεαρών ατόμων είναι πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με τους ηλικιωμένους, πράγμα που δείχνει πως τα νέα άτομα ενδιαφέρθηκαν σχετικά με το θέμα το οποίο εξερευνούσε τη στάση τους απέναντι στο τοπικό ιδίωμα. Επίσης, σχετικά με τον παράγοντα του τόπου κατοικίας των συμμετεχόντων μεγαλύτερο δείγμα συλλέχθηκε από την πρωτεύουσα του νησιού την Πόθια, όπως αποτυπώνεται στο Γράφημα 3. Παρόμοια συμμετοχή με το Γράφημα 2 επικρατεί και στον παράγοντα μορφωτικό επίπεδο, όπου στο Γράφημα 4 γίνεται

αντιληπτό πως υπάρχουν συμμετοχές από όλα τα μορφωτικά επίπεδα, πράγμα που μας δείχνει πως το μορφωτικό επίπεδο δεν επηρεάζει την στάση των ατόμων σχετικά με τη χρήση των τοπικών διαλέκτων.

Στην πρώτη ερώτηση από το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου «Γνωρίζετε το Καλύμνικο ιδίωμα; (Αν ναι, το χρησιμοποιείται στην καθημερινότητα σας;)» γίνεται αντιληπτό από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων πως ένα μεγάλο ποσοστό το χρησιμοποιεί στην καθημερινή του ζωή και έχει θετική στάση απέναντι σε αυτό «*Ναι το γνωρίζω αρκετά κ χρησιμοποιώ συχνά αρκετές λέξεις*», «*Το γνωρίζω και το χρησιμοποιώ.*». Παρόλα αυτά υπάρχουν και αυτοί που παρόλο που το γνωρίζουν δεν το χρησιμοποιούν στην καθημερινότητα τους «*Ναι το γνωρίζω! Δεν το χρησιμοποιώ καθημερινά όμως.*». Μελετώντας τα αποτελέσματα της ερώτησης 3 «Πως νιώθετε που μιλάτε Καλύμνικα;» το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού που μελετάμε 50,8% απάντησε πως νιώθει περηφάνια που χρησιμοποιεί το τοπικό ιδίωμα. Συμπεραίνεται λοιπόν, πως οι κάτοικοι του νησιού δείχνουν μεγάλη εκτίμηση σχετικά με το τοπικό τους ιδίωμα. Ακόμη, το αίσθημα περηφάνιας δείχνει πως το ορίζουν σαν μέρος της ταυτότητας τους και του πολιτισμού τους. Η παραπάνω θεωρία επιβεβαιώνεται στην ερώτηση 4 «Θα θέλατε οι επόμενες γενιές να χρησιμοποιούν το τοπικό ιδίωμα;» οι απαντήσεις είναι θετικές. Το 89,2% απάντησε Ναι, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο πως δεν θέλουν να χαθούν και να ξεχαστούν τα «Καλύμνικα», αξίζει να σχολιαστεί πως το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων είναι από άτομα νεαρών ηλικιών. Έτσι, καταλαβαίνουμε πως οι νέες γενιές θέλουν να υπάρξει συνέχεια στη γλώσσα τους.

Παρόλα αυτά, στις ερωτήσεις 2 και 7 στο ίδιο μέρος του ερωτηματολογίου, τα αποτελέσματα των απαντήσεων αναπαράγουν κάποιες στερεοτυπικές απόψεις. Πιο συγκεκριμένα, στην ερώτηση 2 «Θεωρείτε πως στη Χώρα της Καλύμνου χρησιμοποιούν περισσότερο τα καλύμνικα σε σχέση με την Πόθια;» είναι μια ερώτηση που σχετίζεται με τη χρήση ιδιώματος στα επαρχιακά περιβάλλοντα του νησιού. Το 61,7% απάντησε πως συνδέει τη χρήση του τοπικού ιδιώματος με το επαρχιακό περιβάλλον του νησιού «Χώρα» και όχι με τη πρωτεύουσα του. Στην ερώτηση 7 «Πιστεύετε πως η χρήση διαλέκτου από κάποιον μπορεί να επηρεάσει την κοινωνική ή την επαγγελματική του ζωή;», οι απαντήσεις ήταν καταφατικές και σε συνδυασμό με την ερώτηση 8 που διερευνήθηκε ο τρόπος επιρροής απάντησαν οι

περισσότεροι αρνητικά. Με αυτό τον τρόπο αποτυπώνεται ένα ακόμα στερεότυπο ενάντια στους διαλεκτόφωνους, καθώς δημιουργείται η άποψη πως όσο κάνουν χρήση διαλέκτων επηρεάζεται η επαγγελματική τους ζωή με αρνητικό μάλιστα τρόπο.

Προχωρώντας τη συζήτηση, στην ερώτηση 5 «Πιστεύετε ότι οι διάλεκτοι και τα τοπικά ιδιώματα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο στον τόπο προέλευσης τους;» οι απαντήσεις ήταν τελικά διαφορετικές από αυτές που προσδοκούσαμε. Αναλυτικότερα, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε αρνητικά στην ερώτηση, αποδεικνύοντας πως δεν πρέπει τα τοπικά ιδιώματα να τα χρησιμοποιούν οι ομιλητές/τριες μόνο στον τόπο προέλευσης τους. Ένα ακόμη κομβικό σημείο της έρευνας αποτυπώνεται στην ερώτηση 6 η οποία σχετίζεται με την ΝΕΚ γλώσσα «Θεωρείται ότι τα τοπικά ιδιώματα και οι διάλεκτοι είναι ίσα σε σχέση με την Κοινή Ελληνική Γλώσσα;» οι περισσότεροι συμμετέχοντες αποτυπώνουν πως τα θεωρούν ίσα. Παρόλα αυτά, υπάρχει και η αντίθεση όψη η οποία είναι αρκετά κοντά σε ποσοστό που δεν τα θεωρεί ισάξια. Το γεγονός όμως πως η πλειοψηφία τα θεωρεί ίσα είναι ένα αρκετά καλό δείγμα για να κατατριφθεί το στερεότυπο πως οι γλωσσικές ποικιλίες είναι κατώτερες σε σχέση με τις πρότυπες γλώσσες του κάθε κράτους. Στη βιβλιογραφία καταγράφεται πως ο σκοπός των γλωσσών είτε αυτές είναι γεωγραφικές είτε είναι κοινωνικές είναι η επικοινωνία. Έτσι, δεν θα πρέπει να συζητάμε για ανώτερες ή κατώτερες γλώσσες, καθώς ο σκοπός τους είναι ο ίδιος (Μπασλής, 2012).

Στην ερώτηση 9 «Η χρήση τοπικών διαλέκτων σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων;» το 65% του πληθυσμού απάντησε πως δεν σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο, ενώ μόνο το 35% απάντησε θετικά, θεωρώντας πως αν κάποιος έχει μορφωτικό επίπεδο δεν κάνει χρήση τοπικών διαλέκτων. Το αποτέλεσμα στην έρευνα είναι άξιο σχολιασμού, αφού το περισσότερο ποσοστό φαίνεται πως έχει αποβάλλει το στερεότυπο πως αν ένα άτομο έχει μορφωτικό επίπεδο δεν μπορεί να χρησιμοποιεί διαλέκτους. Θετικό σημάδι, καθώς στα δεδομένα της έρευνας το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού 57,5 % που έχει επιλέξει να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο είναι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ. Ωστόσο, στην ερώτηση 10 «Σε ποιες περιπτώσεις συνιστάται πιο συχνά η τοπική διάλεκτος;» οι περισσότεροι απάντησαν σε Ηλικιωμένους και σε κατοίκους του νησιού. Ελάχιστο είναι το ποσοστό που επέλεξε την κατηγορία Νέοι. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τον πληθυσμό της έρευνας στον οποίο καταγράφονται συμμετοχές από νέα άτομα. Το

συμπέρασμα λοιπόν είναι πως μεγαλύτερη εξοικείωση με τη χρήση της διαλέκτου έχουν οι ηλικιωμένοι, για αυτό το λόγο τα ακούσματα των νέων προέρχονται από αυτή την ηλικιακή ομάδα.

Στην πρώτη ερώτηση του τρίτου μέρους του ερωτηματολογίου «Πιστεύετε στα άλλα νησιά των Δωδεκανήσων οι άνθρωποι μιλάνε με τοπικό ιδίωμα;» σχεδόν όλος ο πληθυσμός απάντησε θετικά. Το γεγονός αυτό σαφώς είναι θετικό, καθώς αυτό το μέρος απευθύνεται κυρίως στα βιώματα των ατόμων που σημαίνει πως μέσα από εμπειρίες μας απαντούν πως και υπόλοιπα νησιά γίνεται ακόμη χρήση τοπικών διαλέκτων. Συνεχίζοντας στην ερώτηση 2 «Θεωρείται πως η χρήση τοπικού ιδιώματος επικρατεί κυρίως στα μικρότερα νησιά;» οι απαντήσεις αποδεικνύουν τη θεωρία της βιβλιογραφίας η οποία αποτυπώθηκε παραπάνω πως οι διάλεκτοι σχετίζονται με τα επαρχιακά περιβάλλοντα, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό 52,5% απάντησε ναι.

Στις ερωτήσεις 3 και 4 αναζητάμε απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με το τοπικό ιδίωμα του νησιού τους. Στην ερώτηση 3 «Θεωρείται πως στο νησί της Καλύμνου οι άνθρωποι στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα; (Αν ναι, γιατί συμβαίνει αυτό)», οι απαντήσεις είναι πολύ θετικές. Οι λόγοι που το στηρίζουν είναι γιατί όπως αναφέρεται έχουν αγάπη για τον τόπο καταγωγής τους, το θεωρούν δείγμα πολιτισμού και πως είναι ένας τρόπος να θυμούνται τους ανθρώπους τους *«Δίνει αίσθημα διατήρησης στην παράδοση του τόπου και με την χρήση της μεταβιβάζεται και σε όσους την ακούνε»*, *«Ναι, γιατί οι περισσότεροι είναι περήφανοι για αυτό και δε θέλουν να χαθούν οι παραδόσεις μας μέσω αυτού»*, *«Ναι το στηρίζουν... γιατί είναι η γλώσσα που έχουν μάθει ,τα βιώματα τους ,η ζωή τους όλη!»* *«Ναι γιατί τους αρέσει και θέλουν να διαγωνίζεται»*. Στην ερώτηση 4 «Πιστεύετε πως το καλύμνικο ιδίωμα είναι καλύτερο από των υπόλοιπων νησιών;» το μεγαλύτερο ποσοστό 65% απάντησε όχι, δείγμα πως δεν ξεχωρίζουν τις γλωσσικές ποικιλίες και πως τις θεωρούν ίσες.

Κλείνοντας, στην τελευταία ερώτηση «Ποιο νησί των Δωδεκανήσων πιστεύετε χρησιμοποιεί στην καθημερινή του ζωή τοπική διάλεκτο; (Σκεφτείτε από τις προσωπικές σας εμπειρίες και τα ταξίδια σας στα γύρω νησιά)», οι απαντήσεις μας οδήγησαν στο συμπέρασμα πως τοπική διάλεκτο χρησιμοποιούνται στα μικρότερα νησιά των Δωδεκανήσων όπως η Πάτμος, Ψέριμος, Λέρος, Τέλενδος, Σύμη κτλπ. Όσοι απάντησαν σχετικά για το νησί της Ρόδου που είναι μεγαλύτερο καταγράφουν

την εμπειρία τους, κυρίως από τα χωριά *«Ρόδος να μιλάνε πολύ έντονα την τοπική διάλεκτο αλλά στα χωριά.» «Στα χωριά της Ρόδου»*. Οι γλωσσικές ποικιλίες, με βάση τις εμπειρίες των συμμετεχόντων στηρίζονται και επιβιώνουν σε μικρά γεωγραφικά νησιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα είχε σκοπό την αναζήτηση στάσεων των ομιλητών της Καλύμνου όχι σε σχέση με το τοπικό τους ιδίωμα «Καλύμνικα», αλλά και τις στάσεις που έχουν απέναντι στα υπόλοιπα τοπικά ιδιώματα των νησιών των Δωδεκανήσων. Η έρευνα κατάφερε να πραγματοποιηθεί με την αρωγή του ερωτηματολογίου που κατασκευάστηκε, το οποίο είχε σκοπό μέσα από τυχαίο πληθυσμού του νησιού της Καλύμνου να εξεταστούν οι αντιλήψεις των ομιλητών/τριών διαλεκτόφωνων ή μη διαλεκτόφωνων και με τη σχετική βιβλιογραφία.

Κατά την ανάλυση των δεδομένων στο μεθοδολογικό μέρος της έρευνας έγινε αντιληπτό πως το αποτέλεσμα της έρευνας μας είναι αμφιθυμικό. Αναλυτικότερα, επικρατούν συγκρουσιακές τάσεις στις απόψεις των ομιλητών/τριών σε σχέση με τη χρήση του τοπικού ιδιώματος στο νησί. Οι απόψεις των συμμετεχόντων έχουν κάποια θετικά και κάποια αρνητικά στοιχεία.

Πιο συγκεκριμένα, ένα από τα θετικά στοιχεία των ομιλητών/τριών σχετικά με τις στάσεις τους είναι πως γνωρίζουν το τοπικό ιδίωμα και θέλουν να τη μεταδώσουν στις επόμενες γενιές. Τα συναισθήματα που εκφράζουν στηρίζουν τις παραπάνω απόψεις, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό νιώθει περηφάνια, χαρά που χρησιμοποιεί το τοπικό ιδίωμα και αγάπη, καθώς το θεωρούν στοιχείο παράδοσης και πολιτισμού τους. Οι απαντήσεις των ερωτώμενων μας δείχνουν πως δεν θεωρούν πως πρέπει να χρησιμοποιούν τις τοπικές διαλέκτους μόνο στον τόπο προέλευσης τους. Επιπλέον, δεν θεωρούν πως η χρήση των διαλέκτων σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο και πως σε όλα τα νησιά των Δωδεκανήσων χρησιμοποιούνται τα τοπικά ιδιώματα.

Από την άλλη μεριά, διαπιστώθηκαν από τις απαντήσεις κάποιες αρνητικές στάσεις των ερωτώμενων. Ένα αρνητικό στοιχείο που διεξάχθηκε είναι πως οι συμμετέχοντες παρόλο που το μεγαλύτερο ποσοστό γνωρίζει το τοπικό ιδίωμα δεν το χρησιμοποιεί στην καθημερινή ζωή του. Ακόμη, ένας παράγοντας που επηρεάζεται είναι πως το μισό ποσοστό των ερωτώμενων δεν θεωρεί τα τοπικά ιδιώματα ίσα με την κοινή ελληνική γλώσσα. Έτσι, καταλαβαίνουμε τη στάση των ανθρώπων για το χαμηλό

γότητρο των διαλέκτων. Αυτό στηρίζεται στο γεγονός πως οι περισσότεροι θεωρούν ότι η κοινωνική και η επαγγελματική ζωή των ατόμων επηρεάζεται με αρνητικό τρόπο. Τέλος, ο παράγοντας της γεωγραφικής θέσης επηρεάζει τη χρήση τη διαλέκτων. Στο νησί της Καλύμνου οι κάτοικοι χρησιμοποιούν το τοπικό ιδίωμα, κυρίως στην περιοχή της Χώρας και όχι στην πρωτεύουσα του νησιού. Αυτή η άποψη στηρίζεται αντίστοιχα και από τις απαντήσεις πως στα μικρότερα νησιά όπως είναι η Χάλκη, η Ψέριμος, η Σύμη, η Πάτμος γίνεται χρήση διαλέκτων, ενώ όσοι απάντησαν για τη Ρόδο που είναι το μεγαλύτερο νησί χρήση του ιδιώματος γίνεται κυρίως στα χωριά του νησιού.

Γενικότερα, οι στάσεις των συμμετεχόντων τείνουν προς τα θετικά αποτελέσματα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, πως το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού στην έρευνα ανήκει σε ηλικίες νέων ατόμων. Το πλήθος του δείγματος παρουσίασε θετικές στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στο τοπικό ιδίωμα της Καλύμνου, τονίζοντας μάλιστα πως είναι ένα δείγμα πολιτισμού και παράδοσης του νησιού. Από την άλλη πλευρά, η εκπαίδευση και τα ΜΜΕ είναι παράγοντες που έχουν συμβάλει στη διατήρηση αρνητικών στάσεων οι οποίες αποτυπώνονται στις απαντήσεις του ερωτηματολογίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Περιορισμοί & Προϋποθέσεις της εργασίας

Με την ολοκλήρωση της εργασίας έγινε αντιληπτό πως υπήρχαν αρκετοί περιορισμοί κατά τη διεξαγωγή της έρευνας. Σε όλη τη διάρκεια της έρευνας παρουσιάστηκαν δυσκολίες σχετικά με την εύρεση βιβλιογραφίας, που να σχετίζεται με το τοπικό ιδίωμα του νησιού. Ελάχιστες έρευνες που εντοπίστηκαν αποτυπώθηκαν, οι οποίες αφορούν ευρύτερα όλη τη Δωδεκανησιακή διάλεκτο. Έτσι, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθούν περισσότερες έρευνες που να αφορούν και να στηρίζουν τις γεωγραφικές ποικιλίες της Ελλάδας.

Στην παρούσα έρευνα πήραν μέρος εθελοντικά 120 άτομα ηλικίας από 18 ετών έως 70, ενώ το ερωτηματολόγιο δημοσιεύτηκε σε κοινωνικά δίκτυα. Σαφώς, το δείγμα μας είναι ,μικρό σε σχέση με τον πληθυσμό του νησιού ο οποίος ξεπερνάει τους 17.000 κατοίκους. Το γνωρίζουμε λοιπόν, πως δεν μπορούμε να διεξάγουμε γενικά συμπεράσματα για τις στάσεις όλων των κατοίκων του νησιού, όμως μέσα από αυτό το δείγμα παρατηρούμε μια μικρή εικόνα και να συλλέξουμε κάποια ενδιαφέροντα συμπεράσματα.

Ένας ακόμη περιορισμός βρίσκεται στο γεγονός πως, τα ερωτηματολόγια αναρτήθηκαν στα κοινωνικά δίκτυα και έτσι δεν καταφέραμε να συλλέξουμε αρκετό δείγμα για τις απόψεις των μεγαλύτερων ατόμων του νησιού.

Η εργασία μας, έχει περιθώρια να γίνει μεγαλύτερη. Πιο συγκεκριμένα, θεωρούμε πως δεν ερευνήθηκε σε βάθος ο παράγοντας της εκπαίδευσης των κατοίκων. Ίσως στο ερωτηματολόγιο αν χρησιμοποιούνταν ερωτήσεις σχετικά με την εκπαίδευση να γίνονταν πιο ξεκάθαρες απαντήσεις στην έρευνα μας. Ακόμη, στην εργασία μας δεν ερευνήθηκε ο παράγοντας των ΜΜΕ, δηλαδή αν επηρεάζει τις απόψεις των κατοίκων του νησιού. Κλείνοντας, η παρούσα έρευνα μας βοήθησε να βγάλουμε διάφορα συμπεράσματα σχετικά με τις στάσεις των ομιλητών/τριών των νησιού της Καλύμνου απέναντι στο τοπικό τους ιδίωμα και απέναντι στα τοπικά ιδιώματα των άλλων νησιών της Δωδεκανήσου.

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία:

- Γούτσος, Δ. (2013). Γλώσσα και επικοινωνία. Στο Γ. Ι. Ξυδόπουλος, *Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση: Εγχειρίδιο Μελέτης* (σσ. 185-200). Πάτρα: Ελληνική Ανοικτό Πανεπιστήμιο .
- Δελβερούδη, Ρ. (2001α). *Γλωσσική Ποικιλία*. Ανάκτηση Οκτώβριος 12, 2024, από Εγκυκλοπεδικός Οδηγός: https://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_a9/index.html
- Κακριδή, Μ. (2000). Νόρμα, Γλωσσική Ποικιλία και Εκπαίδευση. *Θεματικές Στήλες* .
- Κακριδή-Φερράρι, Μ. (2007). *Διάλεκτος*. Ανάκτηση από Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα: https://www.greek-language.gr/greekLang/studies/history/thema_02/index.html
- Καλύμνου, Ο. (2023, Οκτώβριος 16). *kalymnos-guide*. Ανάκτηση Νοέμβριος 25, 2024, από <http://www.kalymnos-guide.gr/>
- Κοντοσόπουλου, Ν. Γ. (2008). *Διάλεκτοι και ιδιώματα της Νέας Ελληνικής* . Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Κωστούλα-Μακράκη, Ν. (2001). *Γλώσσα και κοινωνία. Βασικές έννοιες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κωστούλα-Μακράκη, Ν. (2001). *Γλώσσα και κοινωνία. Βασικές έννοιες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

- Μαρκάκης, Μ. (2004). Απομυθοποιώντας τον μεθοδολογικό μονισμό. Στο Γ. Παπαγεωργίου, *Μέθοδοι στην Κοινωνιολογική έρευνα* (σσ. 19-38). Αθήνα: Δαρδανός.
- Μικρός, Γ. Κ. (2009). *Η Ποσοτική Ανάλυση της Κοινωνιογλωσσικής Ποικιλίας: Θεωρητικές και Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Μεταίχμιο .
- Μπασλής, Γ. Ν. (2012). *Εισαγωγή στη Σύγχρονη Διαλεκτολογία*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Παπαναστασίου, Γ. (2005). *Η Σημερινή Κατάσταση των Νεοελληνικών Διαλέκτων*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του ΑΠΘ.
- Πατρών, Π. (n.d.). *Νεοελληνικές Διάλεκτοι*. Ανάκτηση Νοέμβριος 20, 2024, από Εργαστήριο Νεοελληνικών Διαλέκτων: imgd.philology.upatras.g
- Πλάδη, Μ. (2008). *Διαλεκτικές συμπεριφορές σε παιδιά τυπικής ανάπτυξης στο Πυργί της Χίου και στο Λιτόχωρο Πιερίας. Γλωσσικές συμπεριφορές διαλεκτόφωνων παιδιών τυπικής ανάπτυξης σε εκπαιδευτικό περιβάλλον*. Θεσσαλονίκη: Μεταπτυχιακή Εργασία.
- Τζιτζίλης, Χ. (2000). *Νεοελληνικές διάλεκτοι και νεοελληνική διαλεκτολογία*. Αθήνα .
- Τσάκωνα, Β. (2012). Γλωσσική προκατάληψη-στερεότυπα. Ανάκτηση Νοέμβριος 16, 2024, από [://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/lemma.html?id=135#colabbr03](http://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/lemma.html?id=135#colabbr03)
- Τσάμη, Β. (2018). *Κείμενα μαζικής κουλτούρας και γλωσσική ποικιλότητα: κριτική ανάλυση και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού*. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Τσιτσιπής, Λ. (2014). Γλωσσικές Στάσεις Απέναντι στη Γλώσσα. Ανάκτηση Νοέμβριος 11, 2024

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία:

- Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα*. (Κ. Ζαφειρόπουλος, Επιμ., & Γ. Βογιατζής, Μεταφρ.) Αθήνα: Κριτική.

Bryman, A. (2017). *Μεθόδοι Κοινωνικής Έρευνας*. (Α. Αϊδίνης, Μεταφρ.) Αθήνα: Gutenberg.

Holmes, J. (2022). *Εισαγωγή στην Κοινωνιογλωσσολογία*. (Λ. Στέλλα, Μεταφρ.) Αθήνα: Πατάκη.

Victoria Fromkin, R. R. (2021). *Εισαγωγή στη Μελέτη της Γλώσσας*. (Γ. Ι. Ξυδόπουλος, Επιμ.) Αθήνα: Πατάκη.

Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Έρευνας

«Στάση των ομιλητών απέναντι στο ιδίωμα της Καλύμνου σε σχέση με τα Δωδεκάνησα και εντός νησιού»

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος στην έρευνα του Μεταπτυχιακού μου προγράμματος «Σύγχρονες Τάσεις στη Γλωσσολογία» και έχει τίτλο «Στάση των ομιλητών απέναντι στο ιδίωμα της Καλύμνου σε σχέση με τα Δωδεκάνησα και εντός νησιού». Απευθύνετε σε όλους τους κατοίκους του νησιού της Καλύμνου. Πρέπει να επισημανθεί πως τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα και στόχος τους είναι να χρησιμοποιηθούν μόνο για τις ανάγκες της Διπλωματικής μου εργασίας, ακολουθώντας πάντα τους κανόνες της ερευνητικής ιδεολογίας. Η συνεργασία και οι απαντήσεις σας μου είναι πολύτιμες για αυτό σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

Εργά Σαββίνα Σταματία,

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια ΕΑΠ

Δημογραφικά Στοιχεία :

- 1) Ποιο είναι το φύλλο σας;
Αντρας   Γυναίκα
- 2) Σε ποιο ηλικιακό επίπεδο ανήκετε;
18-30   31-40   41-50   51-60   61-70
- 3) Σε ποια περιοχή της Καλύμνου κατοικείτε:

Πόθια   Χώρα   Βαθύ   Πάναρμος

4) Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

Δεν έχω πάει σχολείο

Απόφοιτος Δημοτικού

Απόφοιτος Γυμνασίου/ Λυκείου

Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ

Κάτοχος μεταπτυχιακού/διδακτορικού

Στάσεις Καλύμνιων απέναντι στο τοπικό ιδίωμα :

1) Γνωρίζετε το καλύμνικο ιδίωμα; (Αν ναι, το χρησιμοποιείται στην καθημερινή επικοινωνία σας;)

Ναι Όχι

2) Θεωρείτε πως στη Χώρα της Καλύμνου χρησιμοποιούν περισσότερο τα καλύμνικα σε σχέση με την Πόθια;

Ναι Όχι Είναι το ίδιο Σε άλλη περιοχή μιλάνε πιο έντονα

3) Πως νιώθετε που μιλάτε καλύμνικα;

i. Χαρά

ii. Ντροπή

iii. ενθουσιασμός

iv. περηφάνια

v. Περίεργα

4) Θα θέλατε οι επόμενες γενιές να χρησιμοποιούν το τοπικό ιδίωμα;

Ναι Όχι

5) Πιστεύετε ότι οι διάλεκτοι και τα τοπικά ιδιώματα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο στον τόπο προέλευσης τους;

Ναι Όχι

6) Θεωρείται ότι τα τοπικά ιδιώματα και οι διάλεκτοι είναι ίσα σε σχέση με την Κοινή Ελληνική Γλώσσα;

Ναι Όχι

- 7) Πιστεύετε πως η χρήση διαλέκτου από κάποιον μπορεί να επηρεάσει την κοινωνική ή την επαγγελματική του ζωή; Με ποιον τρόπο;

Θετικά Αρνητικά

- 8) Η χρήση τοπικού ιδιώματος σχετίζεται με το επίπεδο μόρφωσης των ανθρώπων;

Ναι Όχι

- 9) Η χρήση τοπικών διαλέκτων σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων;

Ναι Όχι

- 10) Σε ποιες περιπτώσεις συναντάται πιο συχνά τοπική διάλεκτο:

A) Νέους

B) Μορφωμένους

Γ) Κάτοικους του νησιού

Δ) Ηλικιωμένους

E) Ψαράδες & Σφουγγαράδες

Στ) Άλλες ομάδες

Στάσεις Καλύμνιων απέναντι στα άλλα Δωδεκανησιακά ιδιώματα:

- 1) Πιστεύετε στα άλλα νησιά των Δωδεκανήσων οι άνθρωποι μιλάνε με τοπικό ιδίωμα;

Ναι Όχι

- 2) Θεωρείται πως η χρήση τοπικού ιδιώματος επικρατεί κυρίως στα μικρότερα νησιά;
Ναι Όχι
- 3) Θεωρείται πως στο νησί της Καλύμνου οι άνθρωποι στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα; (Αν ναι, γιατί συμβαίνει αυτό)
Ναι Όχι
- 4) Πιστεύετε πως το καλύμνικο ιδίωμα είναι καλύτερο από των υπόλοιπων νησιών;
Ναι Όχι
- 5) Ποιο νησί των Δωδεκανήσων πιστεύετε χρησιμοποιεί στην καθημερινή του ζωή τοπική διάλεκτο; (Σκεφτείτε από τις προσωπικές σας εμπειρίες και τα ταξίδια σας στα γύρω νησιά)
.....

Παράρτημα Β: Απαντήσεις των ερωτώμενων στην ερώτηση 1 «Γνωρίζετε το καλύμνικο ιδίωμα; (Αν ναι, το χρησιμοποιείται στην καθημερινή επικοινωνία σας;)»

- Ναι
- Ναι
- Όχι
- Όχι
- Σπάνια
- Ναι το χρησιμοποιώ καθημερινά θα έλεγα.
- Ναι κάποιες φορές
- Όχι πάντα
- Το γνωρίζω και κάποιες φορές το χρησιμοποιώ στην καθημερινότητά μου
- Ναι, όχι πολύ συχνά

- Ναι το χρησιμοποιώ όταν θέλω
- Ναι, αλλά δεν το χρησιμοποιώ.
- Κάποιες φορές
- Ναι το γνωρίζω αρκετά κ χρησιμοποιώ συχνά αρκετές λέξεις
- Ναι το γνωρίζω αλλά δεν το χρησιμοποιώ ίσως λίγο την προφορά λόγω συνήθειας
- Ναι, καθημερινά
- Ναι, δεν το χρησιμοποιώ παρά μόνο ελάχιστες λέξεις ή φράσεις με την οικογένεια μου.
- Ναι αλλά όχι ιδιαίτερα
- Το γνωρίζω, δεν το χρησιμοποιώ
- ναι, κάποιες φορές
- Ναι αρκετά
- Ναι αλλά δεν το χρησιμοποιώ στην καθημερινότητα μου συνήθως
- Μόνο στο σπίτι.
- ΝΑΙ
- Μερικές φορές
- Μερικές φορές
- Το γνωρίζω αλλά το χρησιμοποιώ σπάνια.
- Ναι, αλλά όχι συχνά
- ΟΧΙ
- Όταν βρίσκομαι μόνο με ντόπιους..
- Κάποιες φορές..
- Ναι το χρησιμοποιώ
- Ναι .Σε κάποιες λέξεις τονίζω το ζ
- Ναι το γνωρίζω και το χρησιμοποιώ σε κάποιες φάσεις της καθημερινότητας.
- Ναι, το γνωρίζω αλλά δεν το χρησιμοποιώ.
- Λίγο
- Το γνωρίζω και ασυναίσθητα το χρησιμοποιώ.
- Ναι, αλλά όχι τόσο έντονα όσο θα έπρεπε.
- Γνωρίζω μερικές λέξεις, εκφράσεις. Ίσως το χρησιμοποιώ ασυνείδητα αλλά χωρίς να το επιδιώκω

- Ναι αλλά, δεν το χρησιμοποιώ καθημερινά
- Όχι αρκετά
- Ναι
- Όχι σε μεγάλο βαθμό
- Ναι το χρησιμοποιώ , ωστόσο όχι όπως τους παλιούς ανθρώπους
- Ελάχιστη χρήση
- Ναι κ το χρησιμοποιώ
- Πού και πού
- Ναι, κάθε μέρα
- Το γνωρίζω και το χρησιμοποιώ
- Δεν το γνωρίζω.
- Γνωρίζω αλλά δε χρησιμοποιώ
- Ναι πολύ καλά.
- Ναι ιδιαίτερα σε βίντεο που κάνω
- Το χρησιμοποιώ
- Ναι αλλά χρησιμοποιώ μόνο λίγες εκφράσεις
- Ναι, όχι σε καθημερινή βάση
- Αρκετές φορές
- Ναι το γνωρίζω! Δεν το χρησιμοποιώ καθημερινά όμως.
- ΝΑΙ. ΔΕΝ ΤΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩ
- Ναι. Όχι
- Ναι, δεν το χρησιμοποιώ
- Ναι αλλά δεν το χρησιμοποιώ.
- Ναι! Ναι το χρησιμοποιώ!
- Όχι
- Το γνωρίζω και το χρησιμοποιώ.

Παράρτημα Γ: Απαντήσεις ερωτώμενων στην ερώτηση 3 «*Θεωρείται πως στο νησί της Καλύμνου οι άνθρωποι στηρίζουν το τοπικό τους ιδίωμα; (Αν ναι, γιατί συμβαίνει αυτό)*»

- Όχι

- Ναι
- Όχι
- Ναι
- Όχι.
- ΝΑΙ
- Πιστεύω πως το στηρίζουν διότι μέσα από το τοπικό ιδίωμα ο τόπος αποκτά έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα καθώς και επειδή είναι συνδεδεμένο με αγαπημένα μας πρόσωπα (παππούδες γιαγιάδες κλπ) και μέσα από τα καλύμνικα κρατάμε τη μνήμη τους και στιγμές που ζήσαμε μαζί τους ζωντανή.
- Ναι γιατί έτσι έχουμε μάθει
- Ναι για λόγους περηφάνιας
- Κάποιοι ναι κάποιοι όχι
- Όχι. Αλλά άθελα τους πολλές φορές αυτό συμβαίνει μέσω της διακωμωδίας της τοπιο-λαλιάς. Αλλά βοηθάει στην διαίωνιση της διαλέκτου.
- Ναι, αλλά όχι τόσο η νέα γενιά.
- Γιατί έτσι έμαθαν από παιδιά
- ναι είναι συνήθεια
- Όχι αρκετά
- Θεωρώ πως το στηρίζουν, διότι είναι αναπόσπαστο μέρος της κουλτούρας, της καθημερινότητας, των βιωμάτων του καθενός.
- Γιατί έτσι έχουμε μάθει από μωρά παιδιά
- Ναι, για να κρατήσουν την διάλεκτο ζωντανή
- Ναι γιατί είναι περήφανος λαός και στηρίζει τις απόψεις του και την κουλτούρα του
- Ναι, γιατί το έχουν διδαχθεί από το οικογενειακό περιβάλλον τους.
- Όχι απλά είναι θέμα συνήθειας
- Ναι γιατί είναι περήφανοι για τον τόπο τους!
- Δεν γνωρίζω

- Το στηρίζουν ως ένα βαθμό συνήθως οι ‘μεγαλύτεροι’ γιατί το θεωρούν χαρακτηριστικό του νησιού και των ριζών τους και προσπαθούν να το διατηρήσουν
- Ναι, γιατί στηρίζουν ότι έχουμε διαφορετική γλώσσα από την ελληνική, γιατί τις λέξεις που χρησιμοποιούμε είναι διαφορετικές και νιώθουμε πως ανήκουμε σε δικό μας κράτος.
- Όχι ιδιαίτερα
- Ναι γιατί έτσι έχουν μάθει
- Εξαρτάται από τα άτομα, δε το στηρίζουν όλοι
- Ναι γιατί διαιωνίζουν τη γλώσσα των προγόνων τους
- όχι
- Δίνει αίσθημα διατήρησης στην παράδοση του τόπου και με την χρήση της μεταβιβάζεται και σε όσους την ακούνε
- Ναι από συνήθεια
- Ναι, γιατί οι περισσότεροι είναι περήφανοι για αυτό και δε θέλουν να χαθούν οι παραδόσεις μας μέσω αυτού.
- Ναι, επειδή μεταφέρεται από γενιά σε γενιά.
- Θεωρώ νιώθουμε υπερήφανοι για το νησί μας και δεν θέλουμε να χαθεί η διάλεκτος
- Λόγω συνήθειας, τρόπος ζωής
- όχι
- Γιατί θέλουμε να συνεχίσουμε τις παραδόσεις
- έντονες μνήμες
- Ναι το στηρίζουν γιατί είναι η γλώσσα που έχουν μάθει ,τα βιώματά τους ,η ζωή τους όλη!
- Ναι γιατί τους αρέσει και θέλουν να διαιωνίζεται
- Συμβαίνει γιατί είναι όλη τους η ζωή!
- Ναι, γιατί έτσι έχουν μάθει από συγγενείς
- ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ

- Γιατί αγαπούν τον τόπο τους
- Το στηρίζουν χωρίς να το καταλαβαίνουν .
- ....
- Ναι γιατί έχουν μεγαλώσει έτσι κ αγαπούν ιδιαίτερα το νησί..
- Ναι, διότι οι Καλύμνιοι είναι υπερήφανος λαός και στηρίζει την γλώσσα του
- Ναι γιατί αισθάνονται περήφανοι.
- Όχι
- Ναι . Παλαιότερα έβλεπες περισσότερο τους ηλικιωμένους να μιλάνε Καλύμνικα, τώρα παρατηρείται ότι όλο και περισσότερο νέοι χρησιμοποιούν την τοπική διάλεκτο.
- Ναι γιατί είναι μέρος της κουλτούρας τους.
- Ναι γιατί το έμαθαν από προγονούς.
- Ναι για να μη χαθεί
- Ναι γιατί έτσι μάθανε
- Παράδοση
- Δεν ξέρω αν το κάνουν επί σκοπού πάντως το χρησιμοποιούν μικροί και κυρίως μεγάλοι σε μεγάλο βαθμό στην καθημερινότητα τους!
- Ναι, γιατί το χρησιμοποιούν στην καθημερινότητα τους
- Δεν το στηρίζουν όλοι , όμως όσοι το κάνουν θεωρώ πως οι περισσότεροι δεν το κάνουν για κάποιο λόγο απλώς βγαίνει πολύ αυθόρμητα.
- Για να συνεχίσουν την παράδοση
- Το στηρίζουν γιατί έτσι έμαθαν στο οικογενειακό περιβάλλον
- Ναι γιατί κατά βάση είναι οι περισσότεροι τοπικιστές
- Ναι γιατί αγαπούν τον τόπο τους
- Ναι για να μην χαθεί με τον καιρό να έχουμε κάτι ωραίο από τα παλιά χρόνια
- Θεωρώ αυτό αλλάζει ανάλογα την ηλικιακή ομάδα
- Γιατί είναι αρεστό!

- Πιστεύω πως το στηρίζουν όσο μπορούν , βασικά είναι σαν να μην είναι στο χέρι μας , έτσι μάθαμε έτσι εκφραζόμαστε. Ίσως με τα χρόνια να έχει μαλακώσει ας πούμε κάπως αλλά δεν νομίζω πως μπορεί να χαθεί εντελώς όλο αυτό .. το στηρίζουμε θέλοντας και μη γιατί όπως είπα πριν έτσι έχουμε μάθει .. είναι όμορφο που πολλοί τόποι και νησιά έχουν το δικό τους τοπικό ιδίωμα νομίζω ..
- Έτσι μάθανε από τους γονείς τους
- Το θέμα δεν είναι αν το στηρίζουν. Όταν το περιβάλλον το χρησιμοποιεί περνάει και στην επόμενη γενιά.
- Ναι, διατήρηση και υπερηφάνεια για την κληρονομιά τους
- Τοπική ταυτότητα
- Ναι, μιλούν ζωντανή την ασυναίρετη ομηρική γλώσσα
- Ναι, γιατί εκφράζονται καλύτερα. (πχ η λεξη νεορευω=έχω το νου μου ανά τακτά διαστήματα να προσεγγίσω κάποιον, τον έχω έγνοια)
- Ναι, γιατί το μιλάνε στην οικογένεια
- Γιατί νιώθουμε περήφανοι για την καταγωγή μας.
- Γιατί αγαπάμε το τόπο μας
- Οι νεότεροι δεν το στηρίζουν ιδιαίτερα λόγω κοινωνικού στίγματος
- Ναι κληρονομιά
- Γιατί έτσι μεγάλωσαν.
- Ναι, αφενός διότι οι κάτοικοι απομακρυνόταν από το νησί τους μόνο για επαγγελματικούς λόγους και αφετέρου διότι πάντα επιδείκνυν σθεναρή αντίσταση στις προσπάθειες των διαφόρων κατακτητών για προσηλυτισμό, διαφυλάσσοντας έτσι τη γλώσσα και τις παραδόσεις τους. Επιπλέον, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ο θεσμός της Δημογεροντίας κράτησε σε απόσταση τους Τούρκους κατακτητές και επομένως και τις επιρροές στο ιδίωμα από την Τουρκική.
- Γιατί το έχουν στο αίμα τους
- Ναι ,
- Θεωρώ πως ναι μεν το χρησιμοποιούν αλλά έως έναν βαθμό, ειδικά οι νέοι ντρέπονται. Αντιθέτως θαυμάζουν π.χ την Κρητική και Κυπριακή διάλεκτο.
- Ναι αρκετά

- Ναι το στηρίζουν διότι έτσι τιμάμε τις παραδόσεις μας
- Ναι, λόγω περηφάνιας και λόγω απομόνωσης από την υπόλοιπη Ελλάδα
- Ναι , έτσι έχουν μάθει
- Γιατί μεταφέρεται από γενιά σε γενιά
- Ναι το πιστεύω γιατί γενικότερα τηρούν τα έθιμα και αισθανόμαστε υπερήφανοι!
- Ναι! Είναι η ταυτότητα της καταγωγής μας!
- Ναι γιατί έτσι μάθαμε έτσι μας μαθαίνουν τα παιδιά μας και έτσι θα τα μάθουν τα παιδιά τούς σιγά σιγά βέβαια και με τα χρόνια υπάρχει και μια μικρή αλλοίωση
- Ναι γιατί αγαπάμε τον τόπο μας
- Ναι γιατί για εμάς είναι η τοπική μας διάλεκτος και την θεωρώ φυσιολογική
- Ναι , λόγω συνήθειας
- Ναι το στηρίζουν! Είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με αυτό!
- Ναι γιατί μένουμε κοντά στις" παραδόσεις " του τόπου
- Νιώθουν καλά
- Πιστεύω ότι το στηρίζουν. Αυτό συμβαίνει επειδή επιθυμούν να συνεχιστεί και στις επόμενες γενιές.
- Είναι η ταυτότητα τους

Παράρτημα Δ : Απαντήσεις των ερωτώμενων στην ερώτηση 5 «*Ποιο νησί των Δωδεκανήσων πιστεύετε χρησιμοποιεί στην καθημερινή του ζωή τοπική διάλεκτο; (Σκεφτείτε από τις προσωπικές σας εμπειρίες και τα ταξίδια σας στα γύρω νησιά)*»

Ρόδος

Λέρος

Κάρπαθος

Κως

Κάλυμνος

Ρόδος

Κάλυμνος

Ρόδος

Νίσυρος

Δεν γνωρίζω

Αστυπάλαια

Ρόδος, Κως

Λερός

Κάρπαθος

Η Κάλυμνος

Πολλά νησιά όλα θα έλεγα. Από τα πιο μικρά μέχρι τα πιο μεγάλα.

ΝΙΣΥΡΟΣ ,Λέρος ,

Κω Λέρο

Νομίζω η Όλυμπος της Καρπάθου

Κάλυμνος ,Ρόδος ,Κως Λέρος,

Λέρος ΚΩΣ Ρόδος

Ψέριμος

Ρόδο

Η Κάλυμνος

Κάλυμνος, Κως, Λέρος,

Ίσως στη Ρόδο σε κάποια χωριά

Κως, Ρόδος

Κάσος

Σάμος

Η Ρόδος

Ρόδος, Σύμη, Κάρπαθος

Δεν είμαι σίγουρη

Ρόδος, Κως, Λερός

Ρόδος, Λειψοί

Ρόδος , Κως , Χάλκη, Λέρος

Λέρος

Ρόδο, Κω

Η Κως και η Ρόδος

Πάτμος

Κω

Ρόδος Κως

ΚΩΣ

Κως

Κως

Κως.

Λειψοί.

Έχω παρατηρήσει σε μεγαλύτερα νησιά όπως η Ρόδος να μιλάνε πολύ έντονα την τοπική διάλεκτο αλλά στα χωριά.

Κάλυμνος

Ρόδος - ΚΩΣ

Σύμη , Ρόδος ,Κρήτη και πολλά αλλά

Ρόδος

Ρόδος ΚΩΣ Κάλυμνος

Κρήτη Ρόδος Σάμος Πάτμος, σχεδόν τα περισσότερα νησιά μας νομίζω έχουν μια διαφορετικότητα στην διάλεκτο,

Κως Ρόδος

Λέρος/Κάλυμνος

Όλα έχουν τοπολαλία και ιδιοματισμούς

Λίγο-πολύ σε όλα τα νησιά πλην της Πάτμου.

Ψέριμος, Ρόδος στα χωριά, Κω

Στα χωριά της Ρόδου

Κρήτη

Ρόδο

Λέρος.

Κως, Ρόδος

Λέρο

Νίσυρος

Κως, Ρόδος

Κάρπαθος Ρόδος Κως Κάλυμνος

Σύμη, Χάλκη εννοείται Κρήτη και σε ορισμένες περιοχές της Ρόδου την
χρησιμοποιούν περισσότερο...

Πάτμος, Λειψοί

ΡΟΔΟΣ -ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ

Αστυπάλαια Κως

Κάλυμνος, λειψοί

ΚΑΛΥΜΝΟΣ

Αστυπάλαια

Στη Σύμη και στα χωριά των άλλων νησιών

Ρόδος, Λέρος,

Στην Κω.

Κως, Ρόδος, Σύμη, Ψέριμος